

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Rauno Ojamägi

**PÄÄSTEAMETI TEENISTUJATE VEEOHUTUSALANE
TÄIENDKOOLITAMINE ENNETUSTÖÖKS**

Lõputöö

Juhendaja:

Kadi Luht, MA

Kaasjuhendaja:

Katrin Rüütel, MA

Tallinn 2018

ANNOTATSIOON

Kolledž: Päästekolledž	Kaitsmine: 08 juuni 2018
Töö pealkiri: Päästeameti teenistujate veeohutusosalane täiendkoolitamine ennetustööks	
Töö pealkiri võõrkeeles: „ <i>Estonian Rescue Board employees` in-service water safety training for prevention work</i> “	
<p>Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Päästeameti teenistujate veeohutusosalane täiendkoolitamine ennetustööks“. Töö põhiosa pikkus on 35 lehekülge ja üks lisa. Lõputöö pikkus on kokku 50 lehekülge. Lõputöö kirjutamisel on kasutatud 36 erinevat eesti- ja inglise keelset allikat. Lõputöös on 1 tabel ja 5 joonist. Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada eeltingimused veeohutusosalaseks koolituseks Päästeameti teenistujatele, mille abil parandada veeohutusosalaseid teadmisi ning seeläbi aidata kaasa veeõnnetuste ennetamisele ja ennetussõnumite paremale jõudmisele kogukonda.</p> <p>Lõputöö andmete kogumis- ja uurimismeetodina on kasutatud kvantitatiivset uurimismeetodid ning on koostatud andmete kogumiseks ankeetküsitlus. Lõputöö uuringu tulemuste analüüs, järeldused ning tulenevad ettepanekud on esitatud töö teises peatükis. Antud lõputöö annab Päästeametile praktilise sisendi.</p>	
Võtmesõnad: Veeohutus, ennetus, kogukond, koolitamine	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>drowing, prevention, community, water safety</i>	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Töö autor: Rauno Ojamägi	
<p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste tööde autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p>	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kadi Luht	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Kaasjuhendaja: Katrin Rüütel	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Ain Karafin	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
TERMINITE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	8
1.1 Ennetustöö	8
1.2 Kogukond ja kommunikatsioonikanalid	11
1.3 Veeõnnetuste ülevaade ja põhjuslikus	13
1.4 Täiskasvanute koolitamine	17
2. EMPIIRILINE ANALÜÜS	22
2.1 Metodoloogia ja valim	22
2.2 Uuringu tulemuste analüüs	24
2.3 Järeldused ja ettepanekud	33
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY	38
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	39
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	42
LISAD	43
Lisa 1. Ankeetküsitlus	43

TERMINITE JA LÜHENDITE LOETELU

PäA teenistujad - Päästeameti teenistujad

WHO - *World Health Organization* ehk Maailma Terviseorganisatsioon, mille peamiseks ülesandeks on rahvusvahelise tervisesüsteemi juhtimine ja koordineerimine Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juures. (WHO, 2018)

Võtmeisik - on isik, kelle teadmised, loomingulisus, maine ja oskused on vajalikud kogukonna kasvuks ja arenguks. (BusinessDictionary, 2018)

Kogukond - kogukond koosneb indiviididest, kelle vahel valitsevad dünaamilised sotsiaalsed suhted ning kes võivad organiseeruda gruppidesse, et tegutseda ühiste eesmärkide saavutamise nimel. (Laverack, 2007, p.29)

SISSEJUHATUS

Päästeameti üheks strateegiliseks tegevussuunaks on saanud igapäevaselt järjest rohkem Päästeameti teenistujate sihipärane kaasamine ennetustöösse, sellest tulenevalt on väga tähtis, et kõigil päästeteenistujatel oleks baastadmised ennetustööd puudutavatest põhimõtetest (Päästeamet, 2015c). Lõputöö autor lähtus teemat valides Päästeameti strateegilisest tegevussuunast, mis eeldab teenistujatelt paremaid teadmisi ennetus valdkonnast.

Päästeteenistuja on isik, kes on tööle võetud päästeasutuses sätestatud ülesannete juhtimiseks, korraldamiseks või tegemiseks. Päästeteenistujad jaotuvad päästeametnikeks ja päästetöötajateks (Päästeteenistuse seadus, 2018). Käesolevas lõputöös käsitleb lõputöö autor päästeteenistujaid, kes töötavad Päästeametis kontori poole peal.

Päästeameti strateegia aastani 2025 ütleb, et Päästeameti teenistujate vilumuse ja kompetentsi tõstmine on väga oluline (Päästeamet, 2016, lk 21). Selleks, et tulevikus oleksid veekogul toimunud õnnetuste statistilised näitajad paremad kui tänased, siis on muude tegevuste kõrval oluline Päästeameti teenistujate koolitamine, et nad suudaksid edasi anda infot ja teadmisi oma kogukondades ka töövälisel ajal ja otsestest tööülesannetest sõltumatult. Päästeameti teenistujad on võtmeisikuteks nende endi kogukondades, aidates inimestel hädaolukordadeks valmistuda ja vajalikku informatsiooni edastada. Siseturvalisuse tagamise kogukonnakeskse lähenemise mudeli loomine ja rakendamine on vajalik kogukondliku turvalisuse saavutamiseks ning see on oluline ka kõigi teiste arengukava alaeesmärkide saavutamiseks. (Siseministeerium, 2015b, lk 14) Lisaks elanikele on oluline esmalt koolitada Päästeameti enda teenistujaid, mistõttu koostatakse teabe- ja koolitusmaterjalid ennetustöö läbiviimiseks ja teadlikkuse tõstmiseks (Päästeamet, 2018, lk 4).

Lõputöö on **aktuaalne** sellepärast, et Siseministeeriumi siseturvalisuse arengukavas 2015-2020 on välja toodud, et õnnetusi ja muid päästesündmusi saab vältida ennetustöö ja riikliku järelevalve abil. Ennetustöö ja järelevalve korraldus peavad tagama, et oleks võimalikult vähe sündmusi, mille lahendamisse tuleb kaasata päästemeeskonnad (Siseministeerium, 2015b, lk 61). Lisaks nimetatule on Kantar Emori poolt läbiviidud veeohutus teemaline uuring „Veeohutusosalase teadlikkuse indeksuuring 2017“, kus on kajastatud elanikkonna seas läbi viidud küsitluse raames kitsaskohad, millele on vajalik

veeohutusalase ennetustöö fookus suunata. Uuringus on välja toodud, et viimase kahe aasta jooksul ei ole Eesti veeohutusstatistika põhinäitajates toimunud erilisi muutusi. (Emor, 2017) Lisaks nimetatule on lõputöö akutaalne, kuna tulemas on uuring veeohutuslaste teadmiste kohta Päästeameti enda teenistujatele, mistõttu on oluline uurida teadmiste kõrval ka eeltingimusi koolituse vormi osas. Siseministeeriumi siseturvalisuse arengukavas 2015-2020 on sõnastatud, et siseturvalisuse valdkonna ametnike professionaalsuse tõstmine peab looma paindliku täienduskoolituste süsteemi, sealhulgas korraldama õppusi ohuolukordadeks valmisolekuks. Ühised väärtused ja toetav organisatsioonikultuur aitavad saavutada professionaalse ja motiveeritud personali, mis võimaldab ellu viia arengukava eesmärgid. Arengukava eesmärgiks on tagada koolitatud ja motiveeritud ametnikud. (Siseministeerium, 2015b, lk 18)

Lõputöö **uudsus** seisneb selles, et siiani puudub uuring Päästeameti teenistujate valmisolekust osaleda veeohutusalases täiendkoolituses ja eelistustest selle suhtes. Lõputöö raames läbiviidava küsitluse põhjal on võimalik välja selgitada Päästeameti teenistujate valmisolek koolitusel osalemiseks ja vajalikud eeltingimused veeohutuskoolituse koostamiseks. Veeohutusalasest koolitamisest ja ennetustööst on kirjutatud eelnevalt mitmeid lõputöid, näiteks Tiiu Varik on kirjutanud lõputöö teemal “Uppumissurmade põhjused ja võimalikud ennetusmeetmed” (2011). Mariann Mäeots on kirjutanud teemal „Täiskasvanute veeohutusalase koolitamise tulemuslikkus MTÜ Selts Eesti Vetelpääste poolt läbi viidud veeohutusalase koolituse teoreetilise osa näitel“ (2016). Lisaks on Aleksandr Iljin kirjutanud lõputöö teemal „Gümnaasiumi (16–18 aastastele) noortele suunatud veeohutusalase koolituse probleemid ja võimalused“ (2016). Lõputöö autor leiab, et Päästeameti teenistujate teadmiste arendamiseks on tarvis uurida ja välja selgitada veeohutusalase täiendkoolituse tarbeks eeltingimused. Siinkohal püstitab lõputöö autor **uurimisprobleemi**: Milline on Päästeameti teenistujate valmisolek ja eelistus veeohutusalaseks koolituseks?

Uurimisküsimused:

1. Kui palju osalevad Päästeameti teenistujad veeohutusalases ennetustöös ja millised on hoiakud ennetustöö teostamise suhtes?
2. Missuguse koolitusega on võimalik anda teadmised PääA teenistujatele?
3. Millisetest veeohutusalastest teadmistest on PääA teenistujatel puudu?

Lõputööga uuritakse võimalusi, kuidas anda Päästeameti teenistujatele baastadmised veeohutusalasest ennetustööst. Lõputöö autor võtab uurimise alla operatiivtööd mitte tegevate Päästeameti teenistujate valmisoleku veeohutust sisaldavaks koolituseks. Lõputöö **eesmärk** on välja selgitada eeltingimused veeohutusalaseks koolituseks Päästeameti teenistujatele, mille abil parandada veeohutusalasid teadmisi ning seeläbi aidata kaasa veeõnnetuste ennetamisele ja ennetussõnumite paremale jõudmisele kogukonda.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks püstitatakse järgmised **uurimisülesanded**:

1. Analüüsida veeohutusalasest ennetustöö tarbeks ja täiskasvanute koolitamiseks vajalikku teooriat.
2. Selgitada välja veeohutusalasest koolituse eeltingimused Päästeameti teenistujatele.
3. Teha ettepanekud Päästeameti teenistujate veeohutusalasest koolitusvajaduse kohta.

Lõputöös kasutatakse kvantitatiivset **uurimismeetodit**. Antud lõputöö puhul on tegemist empiirilise uurimustööga, mille empiirilise osa raames analüüsitakse kvantitatiivse meetodi kasutamisel saadud andmeid. Lõputöö koosneb kahest osast. Esimene osa on teoreetiline, mille eesmärgiks on välja tuua teoreetilised alused, millele autori lõputöös põhineb. Selles peatükis kirjeldatakse veeohutusega seonduvat ennetustööd, kogukonda ja täiskasvanute koolituste aluseid ja lähtetingimusi. Teine osa on empiiriline, mille eesmärgiks on analüüsida ja struktureerida andmeid tuginedes teoreetilises osas kaardistatud sisenditele. Saavutatud järelduste põhjal kontrollitakse ja vajadusel täiendatakse indikaatoreid ning see töö annab ettepanekute vormis sisendi koolituse koostamiseks ja nõuanded selle vormi osas. Lõputöö tulemusi saab kasutada veeohutusalasest baastadmiseid sisaldavate täiendkoolituste koostamisel Päästeameti teenistujatele. Antud lõputöö annab Päästeametile praktilise sisendi.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Ennetustöö

Tuginedes elanike seas läbiviidud küsitlusele selgub, et ligikaudu 96% elanikest usaldab Päästeametit (Päästeamet, 2018, lk 7). Päästeametis on peetud alati oluliseks teemaks ennetustööd. Ennetustöö eesmärk on kujundada Eestis elukeskkond, kus igaüks loob ning väärtustab ohutust ja turvalisust. See omakorda aitab vähendada õnnetuste ja nendes hukkunute ning vigastatute arvu, samuti teisi õnnetustest tingitud kahjusid. Ennetustegevuste põhisuunaks on Eestis elavate inimeste ohuteadlikuse tõstmine, nende hoiakute kujundamine ja valmisoleku andmine ohuolukordades käitumiseks. Nimetatud aitavad tagada käitumisjuhised ning erinevate sihtgruppide koolitused, mille tulemusel koolitatud saavad teadmiseid hiljem edasi anda ka enda kogukonnas. Ennetusteenus tagab infoallikate olemasolu ja kättesaadavuse erinevates sotsiaalmeedia, tele ja raadio kanalites. Erinevateks infoallikateks on massimeedia kampaaniad, veeohutusosalased koolitused, Pääste veebikanalid ning info- ja ohutuspäevad. Tegevuste eesmärgipäraseks toimimiseks kaasatakse Päästeameti töösse erinevad koostööpartnerid ja Päästeameti enda teenistujaid. (Päästeamet, 2016c)

Esialgu oli ennetustöö projekti põhine kuid alates aastast 2006 on ennetustöö üks Päästeameti põhivaldkondadest. Ennetustöö jaotub Päästeametis viie erineva valdkonna vahel, milleks on: tuleohutus, kemikaaliohutus, plahvatusoht, elanikkonnakaitse ja veeohutus. Veeohutust sisaldava ennetustööga hakati Päästeametis tegelema süsteemsemalt alates 2010 aastast. Nüüdseks on ennetustöö arenenud teenusepõhiseks ja saavutanud stabiilse staatuse Päästeametis. Ennetus koosneb põhiliselt protsessidest, milleks on teavitusprotsess, koolituspotsess ja nõustamisprotsess. (Luht, 2014, lk 101-102; Päästeamet, 2016c)

Päästeameti teenistujad on enamasti esimesed, kes reageerivad õnnetustele. Siin kohal saab välja tuua, et Päästeameti teenistujad on parimal positsioonil aru saamaks kuidas ja miks õnnetused juhtuvad. Kui õnnetus on ette ennustatav on see ka ennetatav. Eespool mainitud meeles pidades, saavad ohutussõnumeid edasi kandvad teenistujad pakkuda hindamatut teenust, kuna nad on teadlikud õnnetuste algpõhjustest ning saavad selle teadmise baasilt luua ennetussõnumeid. (Giesler, 2011, p.122)

Praegune Päästeameti struktuur näeb ette ühte ennetustöötajat igas Eesti maakonna keskuses, kelle hooleks on teavitus ning koostöö suunamine teiste ametkondadega, hallatavad teenused on ära jagatud ennetustöötajate vahel. Kuna ennetustöötajaid ei ole piisavalt ja nende ajaressurss on limiteeritud, siis sellest tulenevalt ei jõua nad kõigi tegevustega ise tegeleda, seetõttu ennetustöötajad kasutavad ennetustegevusteks igapäevaselt ka Päästeametis töötavaid inimesi, kes alati ei pruugi olla ennetustööga eelnevalt kokku puutunud ja vastavat kogemust omada. (Päästeamet, 2014)

Veeohutus teenuse nimetuseks on veeohutus teadlikkuse teenus, teenuse kontekstis tegeletakse elanikkonna veeohutus teadlikkuse tõstmisega vastavalt seatud teenuse eesmärgile, valides sihtgruppidele sobivaima protsessi kolme seast, milleks on koolitus, teavitus ja nõustamine. Veeohutuse teadlikkuse teenuse eesmärk on, et inimesed kasutaksid veeohutusala teabe kanaleid ja sihtrühmad omandaksid teadlikkuse ohtudest. Lõpptulemuseks on see, et sihtrühm oskab enda kodukohas veekogudest tulenevaid ohte ennetada ja nendeks valmis olla. (Päästeamet, 2016c)

Kõiki teenuseid mõõdetakse teatud sisendite alusel. Teavitustegevustes on paika pandud mõõdikud, millele tugineda veeohutuse teadlikkuse teenust tagades. Nendeks mõõdikuteks on veeohutuskampaania märgatavuse osakaal sihtrühmas ja elanikkonnas kokku; ohutus- ja infopäevade arv läbiviijate lõikes (päästekomandod, vabatahtliku, koostööpartnerid); info- ja ohutuspäevadel osalenud elanike arv; PÄA veeohutuse veebikanalite külastajate arv ning veebis teavitatute arv. Koolitustegevustes paika pandud mõõdikud on veeohutusala koolitustel osalenute arv (sihtrühmade lõikes); veeohutus koolitustel osalenute arv (sihtrühmade lõikes); päästemeeskondade poolt läbiviidud koolituste arv; koolitustundide arv; koolituste läbiviimisesse kaasatud vabatahtlike päästeseltside arv; vabatahtlike päästjate poolt läbiviidud koolituste arv; vabatahtlike päästjate poolt läbiviidud koolituste arv sihtrühmade lõikes; vabatahtlike päästjate poolt läbi viidud koolituste tundide arv; vabatahtlike päästjate kaasamise kordade arv. Veeohutuse teadlikkuse tõstmise sihtrühmad on üldhariduskoolid, ajateenijad, veeohutusala teabe tarbijad, ohutus- ja infopäevade külastajad ja veeohutuskampaania sihtrühmad (vastavalt kampaania eesmärgile). (Päästeamet, 2016c)

Ennetusvaldkonna spetsiifika tingib muutuv keskkond. Ennetusetöö toimingute spekter on lai ja need muutuvad pidevalt ühiskonna probleemide teisenedes. Tähelepanu keskpunktis on veeohutus, turvalisuse teemalised kampaaniad, laste ja noorte õpetamine, erinevatele

vanuseastmetele õppematerjalide loomine, üleriigilised ja üle riigipiiri ulatuvad projektid. (Päästeamet, 2014) On oluline märkida, et nimetatud ohutussõnumite edastamisel on tähtis meeles pidada, et need peaksid jõudma kaugemale vahetust publikust, kellele need on suunatud. Perekonna- või kogukonna liikmed on sageli võimelised mõjutama kodu- või töökeskkonna ohutust suuremal määral, kui need, keda otseselt on instrueeritud seda tegema. Primaarne sihtgrupp on see grupp, kellele otseselt õpetaja oma sõnumi adresseerib. Sekundaarne sihtgrupp koosneb neist, kes võivad avaldada aga mõju primaarse sihtrühma ohutusele või neist, kes on mõjutatud sellest, kuidas ja mis teavet primaarne sihtrühm on saanud. Ükskõik millisele sihtgrupile koolitusi koostatakse, on tarvis arvesse võtta kõiki võimalikke sekundaarseid sihtgrupe. Sageli võib olla sekundaarse sihtrühma harimine olulisem, kui kergemini ligipääsetava primaarse sihtrühma harimine. (Giesler, 2011, p.123) Seega on tähtis koolitada Päästeameti teenistujaid, võttes neid kui primaarset sihtrühma, ent kel on võtmeisikuroll oma kogukonna ja perekonna kui sekundaarse sihtrühma harimisel ja sõnumite ning teadmiste nendeni viimisel.

Päästeameti soov on aidata inimestel toime tulla võimalike ohtudega veeõnnetuste tekkimisel ning seeläbi vähendada veeõnnetuste arvu. Selle eesmärk ei ole ainult inimeste korrale kutsumine, karistamine või tähelepanu suunamine. Päästeameti pikemaks eesmärgiks on juurutada süsteemselt uut mõtteviisi ja ellusuhtumist ning usutakse, et pikemas perspektiivis annab just see eesmärgistatud tegevus kõige paremaid tulemusi. Eesti on väga väike riik ja siin loeb iga panus mis on antud turvalise elukeskkonna loomisesse, olgu see siis kampaania või koguni vestlus kahe inimese vahel. Eesmärk on edastada sõnum, et me õpiks ise tagama nii enda kui teiste turvalisust. (Päästeamet, 2014; Päästeamet, 2016c) Lõputöö autor leiab, et Päästeameti teenistujate teadlikkuse ja valmisoleku tõstmine erinevateks ohuolukordadeks on väga tähtis, et kujundada Päästeameti teenistujad võtmeisikuteks nende kogukondades, aidates inimestel ohuolukordadeks valmistuda ja vajalikku informatsiooni vahetada. Eesti julgeolekupoliitika põhialustes rõhutatakse, et Eesti julgeolekut tugevdab sidus kodanikuühiskond, kus teadlikul kodanikuaktiivsusel on oluline roll julgeoleku ja turvatunde edendamisel (Siseministeerium, 2015b, lk 124). Samad rõhuasetused kajastuvad elukestva õppe süsteemi arendamise põhimõtetes, õpikäsituse rakendamise kaudu kujundatavad võtmepädevused ja väärtushoiakud tugevdavad kogu kodanikkonna psühholoogilise kaitse võimet (Haridus-ja Teadusministeerium, 2014). Päästeameti teenistuja motivatsiooniks on see, et kogukonnateooria kohaselt on välja kujunenud tugev

identiteedi tunne ehk kodukandi tunne, mis tähendab seda, et inimesed teavad üksteist ning neil on välja kujunenud n.ö. *oma arst, juuksur, päästeametnik*. Igapäevased suhted ning üksteisega arvestamine ja toetamine on kogukonnas oluliseks aluseks. (Kasmel & Lipand, 2007, lk 284; Päästeamet, 2018) Päästeameti teenistuja, omades sellist rolli kogukonnas, soovib olla oma ala professionaal ning õppimine on üheks võimaluseks saada uusi teadmisi, mida edasi anda kogukonnas. Samuti on uuringus „Täiskasvanud õppijate hoiakud ja kogemused euroopa riikide andmete põhjal“ välja toodud see, et sageli nimetasid täiskasvanud õppijad õpingute alustamise põhjusena soovi omandada igapäevaeluks vajalikke oskusi ja teadmisi (Roosalu, 2010).

1.2 Kogukond ja kommunikatsioonikanalid

Siseturvalisuse tagamise kogukonnakeskse lähenemise mudeli loomine ja rakendamine on vajalik kogukondliku turvalisuse saavutamiseks ning see on oluline ka kõigi teiste arengukava alaeesmärkide saavutamiseks (Siseministerium, 2015b). Siseturvalisuse valdkonnas on kogukonnakeskne lähenemine oluline ning selle elluviimiseks peavad valitsusasutused võimalikult palju kaasama kohaliku omavalitsuse üksusi, ettevõtteid, ühiskondlikke ja muid organisatsioone ning selleks soovi avaldavaid inimesi. Kohalik omavalitsus võrdub kogukonnaga, kogukond koosneb indiviididest, kelle vahel valitsevad dünaamilised sotsiaalsed suhted ning kes võivad organiseeruda gruppidesse, et tegutseda ühiste eesmärkide saavutamise nimel. Tulenevalt ühisest eesmärgist ja tegevusvaldkonnast on oluline, et kõik osapooled omaksid ühesuguseid ja piisaval tasemel teadmisi, et seda enda ümber olevate inimestega jagada. (Laverack, 2007, p. 31) Päästeamet on juba aastaid korraldanud kampaaniaid, et tõsta inimeste teadlikkust ohuolukordade toimumise tõenäosusest ning tagajärgedest. Päästeamet viib läbi kodunõustamisi, mille programmi on integreeritud erinevate ohuolukordade ennetamiseks infot. Korraldatakse elanikele ohutus- ja infopäevi, kus tegeletakse elanikkonna veeohutus teadlikkuse tõstmisega vastavalt seatud teenuse eesmärgile, valides selleks sihtgrupile sobivaima protsessi: koolitus, teavitamine, nõustamine. Sihtrühma tabamiseks teeb Päästeamet koostööd erinevate asutuste ja organisatsioonidega, kes on sihtrühmaga enim seotud (nt Sotsiaalkindlustusamet, kohalikud omavalitsused, Terviseamet jne). Koostöös partneritega keskendutakse sellele, et lisaks eneseabistamisele on oluline hädaolukorras märgata ning osata aidata nõrgemaid ühiskonna liikmeid. Sellisel kujul teadlikkuse tõstmine võimaldab vähendada ohtlikke olukordi ning vähendab hädaolukordadest tekkivaid tagajärgi. Muukeelsele elanikkonnale

suunatakse infot nende emakeeles ning teavituskanalite valimisel ja rakendamisel kasutatakse koostööpartnerite abi. (Päästeamet, 2016c) Päästeameti koostatud hädaolukorraks valmisoleku tegevuskavas on ära toodud see, et Päästeameti teenistuja ennetustöö läbi viimine kogukonnas on väga tähtis ja seeläbi jõuab väga palju infot inimesteni ning Päästeamet on võtnud eesmärgiks enda teenistujate teadlikkuse ja valmisoleku tõstmise, et kujundada Päästeameti teenistujaid võtmeisukuteks nende kogukondades. (Päästeamet, 2018, lk 4) Kogukonna võimestumise teooria kohaselt inimesed usuvad, et nad suudavad koos tuua muudatusi esile ja neile on loodud võimalused oma situatsiooni paremaks muuta. Siinkohal ei ole toetavate asutuste eesmärk mitte olukorra parandamine, vaid kogukonna toetamine, et oleks olemas soov ja tahe sotsiaalseteks muudatusteks. Kohalik kogukond tunneb ja teab kõige paremini paikkonna probleeme, nende põhjuseid ning omab ülevaadet võimalikest vahenditest ja võimalustest enda piirkonnas lahenduste leidmiseks. Kogukonna võimestamisel on väga oluliseks, et probleemi korral on olemas ühte viisi mõtlevad inimesed, kes siis suudavad leida tekkinud probleemile lahenduse. Kogukonnale on väga tähtis, et oleks olemas sotsiaalne tugi nende tegevuste toetuseks. (Kasmel & Lipand, 2007) Kogukonnale on ka oluline, et neid kaastakse erinevatesse tegevustesse ja nendeni jõuaks ainult õige informatsioon. Kogukonna kaasatus algab sellest, et inimesed muutuvad teadlikumaks probleemidest, mis neid mõjutavad, ning sellest, kuidas nende probleemidega isiklikult tegeleda. Näiteks võib olukorda, kus inimesed ei tea, kuidas õnnetuste või vigastuste korral käituda või neid ära hoida, parandada selgema ja konkreetsema teabe jagamise teel. Kuulamine ja suhtlemine tähendab enamat kui pelgalt kogukonnaliikmete teavitamist probleemidest ja ühesuunaliste kanalite, näiteks massimeedia kasutamist teabe jagamiseks. (Laverack, 2007, pp. 29-42)

Kommunikatsioonikanal näitab ära, kui paljude inimesteni sõnum jõuab. Kommunikatsioon jaguneb üks-ühele kommunikatsiooniks, väikese grupi kommunikatsiooniks, organisatsioonisiseseks kommunikatsiooniks, kogukonnasiseseks kommunikatsiooniks ja massimeediakommunikatsiooniks. (Kasmel & Lipand, 2007, p. 323) Üks-ühele kommunikatsiooni kasutatakse tavaliselt nõustamisel ning sõnum jõuab sellisel juhul vaid vähesteni, mis teeb selle kommunikatsioonimeetodi kalliks ja aeganõudvaks. Enda tähelepanekutes on Rogers (1995) öelnud, et väikese grupi kommunikatsioon on parim viis saada sihtgruppi uut ideed tunnustama ja omaks võtma. Eriti tulemuslik on väikese grupi kommunikatsioon siis, kui see toimub sarnase taustaga, sotsiaalse positsiooniga ning sarnaste väärtushinnangutega asjaosaliste vahel (laulukoorid,

rahvatantsurühm, küla koosolek, noorte emade toetusgrupid jmt). Peamiseks takistuseks sõnumi jõudmisel sihtgrupini peetakse sõnumi saatja ja vastuvõtja sotsiaalse tausta erinevust. (Kasmel & Lipand, 2007, p. 322) Juhul kui kasutatakse massimeediat, siis selle vahendusel jõutakse küll kiirelt suure koguse rahvahulgani aga sõnum jääb tihtipeale enamusele kaugeks ning inimesed ei keskendu sellele ega pööra erilist tähelepanu. On teada, et massimeedia vahendusel ei ole saavutatud olulisi käitumise muutusi, küll aga on massimeedia heaks abivahendiks teemale tähelepanu tõmbamiseks, mille järgselt on tulemuslik kasutada kas üks-ühele või väikese grupi kommunikatsiooni. Tänapäeval on inimesed väga suure infohulga keskel ning seal orienteeruda väga keeruline. (Kasmel & Lipand, 2007, p. 323)

Kokkuvõttes soovib lõputöö autor öelda, et edukaks ennetusstrateegiaks on tähtis suunata fookus olulisele punktile. Selleks, et ennetust mõjutav sõnum tõmbaks endale tähelepanu ning inimesed seda märkaks, peab see olema millegi poolest eristuv ja silmatorkav. Esmatähtis on kokku panna õige informatiivne sõnum ja teiseks on tähtis esitatud sõnum koostada õigesti. Õige sõnumi all mõeldakse seda, et sõnum peab olema selline, mis motiveerib sihtgruppi muutma sõnumist ajendatult enda käitumist ohutumaks. Õige ja hästi formuleeritud sõnum arvestab sihtgrupi teadmistega ja suhtumisega ning on võimeline neid muutma. Ennetussõnumi õige ülesehituse all mõeldakse sõnumi atraktiivsust, usutavust, asjakohasust, selgust ja võimelisust mõjutada sihtgruppi emotsionaalselt. Iga Päästeameti töötaja oskused kommunikatsioonistrateegia põhimõtetes ja protsessides on väga tähtsad ning olulised tulemuslike ennetustulemuste saavutamisel sihtgruppides. (Kasmel & Lipand, 2007, lk 325)

1.3 Veeõnnetuste ülevaade ja põhjuslikus

Forjuh & Samual (2013, p.6) väidavad, et ülemaailmseks probleemiks on saanud see, et iga aasta upub maailmas mitusada tuhat inimest. Samuti toob „Maailma Tervise Organisatsioon“ välja, et hinnanguliselt upub aastas 388 000 inimest (Chan, 2014, p. 7). Suurem osa, ehk 91% maailma uppumissurmades leiavad aset aga madala elatustasemega riikidest (WHO, 2014, p. 8). Iga tund kaotab kogu maailmas üle 40 inimese uppumise tagajärjel elu. Väga olulist rolli mängivad ka teistsugune kultuuriruum ja loodusest tingitud tegurid. Selliste tegurite puhul ei pruugi selline ennetustöö nagu on Euroopas tavaks, märgatavaid tulemusi neis riikides anda. Uppumine on üks olulisemaid globaalseid

probleeme millel on suur mõju just lastele ja noorukitele. Uppumissurma tagajärjel on maailmas tuhandeid peresid jäänud ilma lasteta, sest tihtipeale on põhjuseks laste järelevalveta jätmine ja hooletus. Väga palju inimesi upub just sellepärast, et nad puutuvad igapäevaselt kokku palju veega. (WHO, 2014, pp. 3-7)

Kuna maailma uppumissurmade numbreid ei saa Eestis ja mujal Euroopas aluseks võtta, siis lõputöö autor käsitleb sarnaste parameetritega riike nagu Põhjamaad ja Balti riigid. Suurem osa uppunutest on meessoost. Veekogul juhtuvad õnnetused on sageli ennetatavad, ohutusnõudeid teades ja neid korralikult täites. Vaid ohutusnõudeid korralikult täites on võimalik tagada enda ja oma kaaslaste turvalisus. Talvisel ajal juhtuvad veekogudel õnnetused ajal, mil jää on nõrk. Need õnnetused jääksid toimumata, kui inimesed teaksid rohkem jää tekkimisest ning ohutusest. Suvel aga juhtuvad õnnetused tihtipeale tingituna võimete ülehindamisest, alkoholi ja teiste mõnuainete tarvitamisest, tundmatus kohas ujumisest, järsult halvenenud tervislikust seisundist, paadisõidu eeskirjade rikkumisest, nõrgast ujumisoskusest ja laste järelevalveta jätmisest. Neid kõiki õnnetusi saab vältida ennetustööga. (Päästeamet, 2014)

Erinevates allikates on välja toodud, et uppumissurmade põhjuseks on järelevalveta väikesed lapsed, kes võivad kukkuda tiiki, basseini või kaevu, sellest võib järeldada, et väga tähtis on harida lapsevanemaid. Paljud lapsed oskavad ujuda juba varases eas aga õnnetused võivad juhtuda meie igapäevaga ning vanemlik järelevalve veekogu ääres on väga vajalik. (American National Red Cross, 2014, p. 75; Chan, 2014, ; Kimberly M. Levy, 2017) Suur osa uppumise põhjustest moodustavad alkoholi ja uimastite tarvitamine ning selle tagajärjel tekkinud enda võimete ülehindamine (WHO, 2014, p. 7). 2016. aastal leidis igas Eesti maakonnas aset vähemalt üks uppumissurm, -kokku uppus 47 inimest. Alkoholihoobes oli uppunutest 20 ehk 43%. Võrreldes 2015 aastaga uppus 7 inimest rohkem ning kasvas ka alkoholihoobes uppunute osakaal, keda 2015 aastal oli 35% kõigist uppunutest. (Päästeamet, 2016b)

Uppumine on ennetatav ja veeohutust puudutava ennetustööga peab järjekindlalt tegelema. Uppumise vältimise strateegiaid on palju, populaarsemad strateegiad on baasujumisoskuse tõstmine, elustamise õpetus, barjääride ehitamine basseini ääres, ujumiseks ettenähtud alade loomine veekogude ääres ja kindlasti võimalikult varases eas laste harimine ja õpetamine. Uppumine on mitmeid valdkondi hõlmav probleem. (American National Red Cross, 2014, pp. 75-76; WHO, 2014, p. 13)

Veeohutus on Päästeametis olnud eesrinna ja selle teemaga on tegeletud alates aastast 2010. On valminud ka veeohutus teemaline Kantar Emor-i poolt läbiviidud „Veeohutusosalase teadlikkuse indeksuuring 2017“, kus on kajastatud elanikkonna seas läbi viidud küsitluse raames kitsaskohad, millele veeohutusosalase ennetustöö fookus suunata. (Emor, 2017) Nagu uuringus on öeldud, ei ole endiselt viimase kahe aasta jooksul Eestis veeohutusstatistika põhinäitajates toimunud erilisi muutusi (2015-2017). See-eest on näha positiivseid muutusi nelja aasta lõikes (2013-2017). Põhilisena võiks välja tuua, et inimesed on järjest rohkem hakanud kandma paadisõitudel päästevesti, 2013 aastal teadvustasid selle vajadust 84% vastanutest, 2017 aastal on inimesi kes teavad, et päästevesti peab kandma paadisõidul lausa 90%. Kindlasti on inimestel ka tekkinud suurem teadmine ainsast hädaabinumbri 112, eelnevatel aastatel oli probleemiks ka telefoninumber 110, millele oleks helistanud koguni 15% vastanutest. On näha ka inimeste valmisolekut, takistamaks purjus sõpra ujuma minemast. Samuti valitakse ujumiseks järjest rohkem rannavalvega ja ohutuid ujumiskohti. Positiivne muutus on toimunud ka teadlikkuse osas talvistes oludes nõrga jää äratundmises. Lõputöö autor leiab, et kindlasti võib selle nähtuse panna ka viimastel aastatel olnud soojade talvede arvele. Põhilise riskirühma 15-39 aastaste meeste seas on samuti näha teadlikkuse kasvu tulenevalt ohtudest veekogudega ja paadisõiduga. Hoolimata teadlikkuse kasvust peab kahjuks siiski ära märkima eelnimetatud riskirühma keskmisest negatiivsemad hoiakud veeohtuse ja ennetavate tegevuste suhtes. Riskirühma suureks mureks on väga kõrge riskivalmidus. Negatiivne muutus on toimunud veeohutuse indeksinäitajates, kus on suureks probleemiks see, et viimase 12 kuu jooksul on kasvanud siiski alkoholijoobes ujumine, alkoholi tarvitamine paadiga sõites ja laste liialt usaldamine ning veekogu ääres järelvalveta jätmine. Peamised uppumissurmade põhjused on endiselt võrreldes varasemate uuringuperioodidega ebakaine olek, oma võimete ülehindamine, kehv ujumisoskus ja turva- ning ohutusmeetmete mitte jälgimine. (Emor, 2017)

Naaberriikides ennetustegevuste välja uurimiseks on Siseministeriumis läbi viidud analüüs aastal 2014. Rahvusvahelisest vaatevinklist vaadatuna veeohutusosalane ennetustöö lähiriikides Rootsi, Taani, Soome, Läti ja Leedu riigi näitel on korraldatud nii, et üldiselt pööratakse veeohutust puudutavale ennetustööle eelmainitud riikides oluliselt väiksemat tähelepanu ning sellist järjepidevat veeohutuspoliitikat nagu Eestis viimastel aastatel on aetud, nendes riikides ei rakendata. Näiteks Rootsis, Leedus ja Lätis tegeleb veeohutusega peamiselt kohalik omavalitsus (vt tabel 1). Riikides, kus veeohutusosalane ennetustöö on detsentraliseeritud on uppumissurmade arv 100 000 elaniku kohta väiksem kui riikides, kus

ennetustööd viiakse läbi tsentraliseeritult. (Pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakond, 2014)

Tabel 1. Riikide andmed uppumissurmade kohta (Pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakond, 2014)

Riik	Rootsi	Taani	Soome	Läti	Leedu	Eesti
Ennetustöö korraldus	detsentraliseeritud	detsentraliseeritud	detsentraliseeritud	osaliselt detsentraliseeritud	osaliselt detsentraliseeritud	tsentraliseeritud
Elanike arv (2013)	9 573 466	5 602 600	5 429 400	1 997 500 (2014)	2 971 900	1 311 870 (2014)
Pindala	450 295 km	43 094 km	338 430 km	64 589 km	65 200 km	45 227 km
Uppumissurmade arv (2013)	129	57 (2012)	97	161 (registreeritud uppumised)	166 (198 terviseameti andmed)	38 (56)
Uppumissurmade arv 100 000 el.kohta	1,48	1,02	1,79	8,06	5,59 (6,66)	2,88

Lõputöö autor leiab, et kogukonnaliikmed panustavad rohkem ennetustegevustesse, mis pikas perspektiivis toob kaasa uppumissurmade vähenemise. See on ka üks põhjus miks pöörata rohkem tähelepanu kogukonna põhisele lähenemismeetodile.

Põhjamaades formaalset veeohutust puudutavat ennetustöö koordineerimist ei toimu. Kokkuvõtteks võib öelda, et naaberriikides puudub konkreetne ülevaade, pole teada kui paljude inimesteni realselt ennetustegevustega jõutakse ning pole paigas tegevuste planeerimine, elluviimine ja hindamine. Puudub samuti tegevustele suunatud konkreetne eelarve, mis tähendab seda, et puudub järjepidevus veeohutusalasel ennetustööl. (Pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakond, 2014)

Lõputöö autor leiab, et kasvatamaks inimeste hulka, kes teevad oskuslikult veeohutusega seotud ennetustööd on tarvis head veeohutusala koolitust. Koolituse eesmärgiks oleks anda teadmised Pääste teenistujatele, kes saavutaksid sel viisil piisava kompetentsuse andmaks neid teadmisi edasi ennetustöö tegevusi tehes oma kogukondades.

1.4 Täiskasvanute koolitamine

Jarvis (1998) on leidnud, et õppimine on eluaegne protsess ning inimesed osalevad üha enam elukestvas teadmiste omandamises, lisaks sellele väidab, et iga õpitud asi elus on kogemus ja teadmine kogu eluks. Eesti elukestva õppe strateegias 2020 on sõnastatud, et oleme edukad vaid sel juhul, kui teadvustame endile, et on olemas vajadus pidevalt areneda ning juurde õppida uusi teadmiseid (Haridus-ja Teadusministeerium, 2014, lk 2). Jarvis (1998) on juhtinud tähelepanu sellele, et tänapäeva kiires ühiskonnas oleme lausa sunnitud pidevalt õppima, et jääda täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks.

Andragoogilise mudeli autoriks peetakse Malcolm S. Knowlesi (2005), tema idee kohaselt täiskasvanute koolitamine erineb kõvasti kooliealiste laste koolitamisest ning meetodid, mis toimivad hästi koolides ning klassiruumides, ei pruugi üldse töötada täiskasvanute grupis. Täiskasvanute õpivõime võib olla kuni poole väiksem kui kooliõpilastel, seetõttu on keerulisem õppejõul täiskasvanutele teadmisi edasi anda. Väga palju mõjutab täiskasvanuid ka varasem õpikogemus ja õpitulemus. Kui eelnevas elus on õppimisalaselt olnud väga palju ebaõnnestumisi, siis võib sellest tulenevalt olla välja kujunenud negatiivne hoiak iga järgneva koolituse või õppeprotsessi suhtes. Täiskasvanud õppijatele on iseloomulikud ka teatud iseärasused. Kuna inimese vanuse kasvades suurenevad erinevad isiklikud vajadused ülesannete lahendamisel, siis täiskasvanud inimene kasutab teadmisi enda varasemast elukogemusest või elus eelnevalt kogetust lähtuvalt, erinevalt kooliealistest lastest, kes kasutavad üldjuhul samu reegleid ja on koos võrdselt arenenud. Mida kõrgem iga, seda rohkem vajavad inimesed aega võrreldes noorematega õpitu kinnistamiseks ja sügavamaks mõtestamiseks. (Knowles, *et al.*, 2005, p.5) Peamiselt iseloomustavad täiskasvanud õppijat järgmised omadused, millega tasub koolituse planeerimisel arvestada. Täiskasvanud ootavad koolituselt, et õppejõud tuleks kohale hästi ettevalmistatult; nad tahavad, et nendega suheldakse kui võrdväärse partneriga, täiskasvanutel on elu- ja töökogemus ning nad ootavad koolitusest teisi väärtuseid; nende enesekindlus võib olla aja jooksul vähenenud; nad võivad olla enda igapäeva tegemistest väsinud ning nende koolitus peab olema huvitav, kaasahaarav, vaheldusrikas ja vajaduse korral humoorikas. Täiskasvanud õppija ei pruugi olla valmis pikka aega istuma ja kuulama ilma midagi tegemata, tihti peale soovitakse teha ka praktilisi harjutusi teooriaosa kinnistamiseks. Täiskasvanute koolitus on efektiivne, kui see on muudetud eluliseks ning auditooriumile oluliseks ja kasulikuks. (Hilyer, 2003 tsit Luht, 2014, lk 57)

Päästeameti personalistrateegiast tulenevalt on üheks oluliseks eesmärgiks Päästeameti teenistujate ametisisene koolitamine erinevates valdkondades. Päästeameti personalistrateegias on selgelt kirjas, et iga Päästeameti teenistuja peab olema valmis seisma vastastiku uute väljakutsetega ning muutustega, mis on põhjustatud sotsiaalsetest ja globaalsetest arengusuundadest ning mõistma, et professionaalsed teadmised ja oskused põhinevad elukestval õppel. Just igäühe isiklik valmisolek arendada ja täiendada oma oskusi ja vilumusi ühiskonna ja Päästeameti arengust lähtuvalt on võtmeteguriks organisatsioonilise võimekuse suurendamisel. (Päästeamet, 2015c, lk. 3) Päästeamet on kindlalt enda eesmärgiks võtnud koolitada Päästeameti teenistujaid ja päästeala vabatahtlikuid võtmeisikuteks nende kogukondades, et aidata inimestel erinevateks olukordadeks valmistuda ja vajalikku informatsiooni edastada (Päästeamet, 2016). Püstitatud eesmärgi saavutamiseks on väga oluline Päästeameti teenistujate sihipärane koolitamine ennetustööks. Kuna Päästeameti teenistujad on kogukonnas eeskujuks ja võtmeisikuks ennetuse teostamisel, siis on väga tähtis vaadelda ka võtmeisikute pädevust ning valmisolekut. (Päästeamet, 2016) Päästeameti teenistujate koolitamist mõjutab üks oluline tegur milleks on koolituse ajastus. Kuna Päästeameti teenistujate koolitamine toimub enamasti tööajast, siis on väga tähtis välja selgitada, mis ajal on võimalik koolitada teenistujaid ilma, et neil tekiks lisa stressi ja koormust. Koolituse tellinud organisatsiooni ülesandeks on tagada organisatsiooni poolne tugi õpingute ajal ja ka peale õpinguid, sest koolitavad vajavad töö kõrvalt koolitustel osalemiseks töökoormuse ajutist vähenemist, õppimiseks vajaliku ajaressurssi ja muid abivahendid tulemuslikuks õppetööks. (Märja, 2011, lk 35)

Koolituse sisu planeerimist tuleb alustada õpiväljundite välja selgitamisega ning ning peab olema selge koolituse eesmärk. Selleks, et koolitus saaks toimuda, peavad olema üheselt kõigile osapooltele selged koolituse saavutatav eesmärk ning tegevused selleni jõudmiseks. Järgnevalt hakatakse koolitust kõikide osapoolte koostööl ettevalmistama. Koolituse koostamisel tuleb kindlasti ka läbi mõelda kõik võimalikud probleemid, lahendused ja koolituse järgnevaiks perioodiks variandid koolitavatele info jagamiseks. Koolituse tulemuslikkust mõjutavaid tegureid on palju. Oluline on märgata, et suur osa nendest pole otseselt seotud konkreetse koolitusega. Koolitus on vaid üks võimalik vahend vajalike muutuste saavutamiseks, muudatused on aga mõjutatud paljust muustki, mitte ainult koolitamisest. Koolituse tulemuslikkuse tagamiseks tuleb üles leida ja kujundada olulisemad tulemuslikkust mõjutavad tegurid. Koolituse ettevalmistamiseks tuleks kaasata

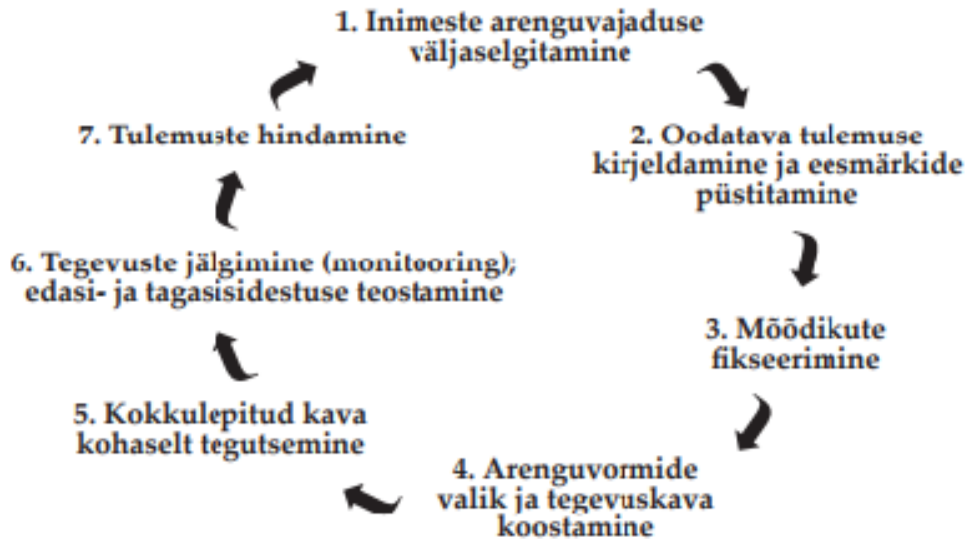
isikud, kes omavad adekvaatset informatsiooni, kes teavad, mida nad koolituselt ootavad, ning kes on pädevad hindama ja juhtima koolitusele eelnevaid ja sellega kaasnevaid protsesse. (Märja, 2011, lk 28) Üldiselt iga inimene, kes on koolitusel osalenud, soovib koolituselt alati ära minna millegi uue ja kasulikuga, mida inimene saab ka enda elus rakendada. Koolitusel peab arvestama eriarvamuste ja arutelude tekkimisega. Kuna täiskasvanute grupid on üldiselt organiseeritud ja motiveeritud inimühendused, kellel on sarnased väärtused, huvid ja käitumisnormid, siis on koolitajal väga hea ja mugav anda edasi teadmisi sihtrühmale. (Märja, 2003, lk 70-93)

Kuna koolitamine on üks vahenditest vajaliku muudatuse saavutamiseks õppija teadmistes ja oskustes, mõtteviisis ja arusaamades, peab enne koolitama asumist kõikidele osapooltele – õppijatele, koolitajatele, koolituse korraldajatele, tellijale, rahastajale ning teistele seotud isikutele – olema üheselt selge, mida taotletakse kavandatava koolitusega ehk milline peaks olema koolitusprotsessi väljund ja tulemus. (Märja, 2011, lk 27)

Õpimotivatsiooni sisaldavates allikates on välja toodud kahesuguseid õppimist soodustavaid motivatsiooni tegureid. Õppimist soodustavaid tegureid on kaks, esimeseks on välised stiimulid, mis luuakse keskkonnatingimuste, nagu premeerimise, ametikõrgenduse ja muu inimesele ihaldusväärsete hüvede näol. Samuti võib ka väita, et mõne uue oskuse või kvalifikatsiooni tõstmine, võib aidata ametiredelil edasi liikuda, mis samuti motiveerib inimest mõnel koolitusel osalema. Välised stiimulid motiveerivad inimest õppima ka siis, kui inimene pole teemast väga huvitatud. Välised stiimulid on paljudele inimestele väga suureks motivatsiooniks ning inimesed on valmis selle nimel palju rohkem pingutama. Teiseks on sisemised stiimulid, mis põhinevad aga inimese enda enesearengu tagamiseks. Sisemised motivaatorid on üldiselt seotud inimese eneseaktualiseerimise ja eneserealiseerimise vajadusena. Tihtipeale on välised ja sisesed motivaatorid omavahel nii põimunud, et seal orienteeruda ning piiri määratleda keeruline. (Märja, et al., 2003, lk 78)

Märja (2011) on enda raamatus öelnud, et koolitamine on inimeste arengu toetamiseks loodud tegevuste jada, mis moodustab tervikliku protsessi. Märja (2003) on leidnud, et õpiprotsessi tõhususe huvides peab olema inimene haaratud sinna tervikuna ning eesmärkide saavutamisele aitab kaasa see, kui täiskasvanud õppija vaimsetele protsessidele lisaks rakendub ka füüsiline aktiivsus. Lõputöö autorina leian, et Päästeameti teenistuja omab kogukonnas sotsiaalset rolli ning uute teadmiste õppimine on ajendatud sellest, et

inimesena saaksid uusi teadmisi, mida edasi anda kogukonnas. Koolituse välja töötamiseks ja koostamiseks on Demingi ringi edasiarenduse kohaselt sõnastatud seitse koolitusetapi protsessi (vt joonis 1). Esimene etapp räägib sellest, et tuleb välja selgitada koolitusvajadused. On väga tähtis kindlaks määrata eesmärgid ja protsessid, mis on vajalikud koolitavatele nõuete ja organisatsiooni poliitikaga kooskõlas olevate tulemuste saavutamiseks. Koolitusvajaduse põhiolemus seisneb vajalikule tasemele mittevastavate, muutmist vajavate kompetentside väljaselgitamises. Väga tähtis on välja selgitada milliseid oskusi, teadmiseid, ja arusaamasid on tarvis täiendada või täpsustada? Koolitusvajaduse väljaselgitamisel tuleb koolitajal ja koolitajatel teha koostööd nii sihtrühma ehk koolitavatega, kui ka huvi- ja sidusrühmade esindajatega (nt tööandja, otsene juht, kliendid ja/või koostööpartnerid). (Sistok, *et al.*, 2014) Esimene etapp aitab püstitada eesmärgid teiseks ja kolmandaks etapiks, mis ütlevad seda, et tuleb oodatav tulemus kirjeldada ja püstitada ning valida mõõdikud oodatava tulemuse fikseerimiseks. Pärast seda on võimalik neljanda etappi kohaselt asuda tulemusteni viivate tegevuste kavandamiseni. Kogu tegevust tuleb viienda etappi kohaselt jälgida, nii on võimalik kindel olla, et planeeritud eesmärk saab täidetud. Kui esineb tagasilööke või kõrvale kaldumist, siis kuuenda etappi kohaselt saab need veel korrigeerida ja suunata õigele rajale. Viimase etapini jõudes on jõutud tulemusteni, mis on tarvis üle kontrollida, et kas need vastavad ka esialgu planeeritud ootustele. Samuti on võimalik teha järeldused õppeprotsessis saadud kogemustest. Selleks, et meil oleks vastused neile küsimustele, siis tehakse väga põhjalik tulemuste hindamine (vt joonis 1). Kõige rohkem ressursi kulub ikkagi esimesele neljale etapile, kus tegeletakse koolituse ettevalmistusega. (Märja, 2011, lk 13-15) Nagu igas eluvaldkonnas on ka koolituse edukuse kriteeriumiks eesmärkide saavutamine.

Joonis 1. W.E Demingi ringi edasiarendus – koolitusprotsess (Gabor, 1990)

Kokkuvõtteks saab välja tuua, et täiendkoolituste hulk on viimasel ajal väga jõudsalt näidanud kasvutrendi ning paljud ettevõtted ja organisatsioonid peavad väga oluliseks enda töötajate elukestavat arendamist ja teadmiste värskendamist läbi erinevate koolituste (Haridus-ja Teadusministeerium, 2014; Jarvis, 1998, lk 51; Sistok, *et al.*, 2014, lk 46). Töötajate täiendkoolitus organisatsiooni seisukohast vaadatuna on selline olukord, et kui arendada läbi koolituste personali, siis see omakorda arendab organisatsiooni edukust enda eesmärkide ja postitsioonide parandamiseks. Kokkuvõtlikult saab väita, et töötajate koolitamine on seotud organisatsiooni investeeringute, strateegiatega ja arengukavadega. (Sistok, *et al.*, 2014, lk 46-50) Vastavalt eelnevale selgitatakse välja töötajate koolitusvajadused ning suunatakse või luuakse töötajate tarvis koolitused. Kõikidele osapooltele koolitusel on lihtsam mõista olukorda, kui koolitusel on kindel eesmärk ja struktuur. Koolitusel peab olema paigas nii teoreetiline osakaal kui ka praktiline. Kogu tervikut arvestades tuleb koolituse väljatöötamisel välja selgitada koolitusvajadus, koolitusprogramm, õpiväljundid ning mõelda tekkivatele küsimustele ja tagajärgedele. Koolituse välja töötamisel on väga oluline tänapäeva ühiskonnas arvestada ka koolitatavate arvamusega ja koolituse kvaliteedi tõstmiseks tuleb kasutada koolitatavate peal näiteks ankeetküsitlust millele tugineb ka lõputöö autor enda lõputöös. (Märja, *et al.*, 2003, lk 88)

2. EMPIIRILINE ANALÜÜS

2.1 Metodoloogia ja valim

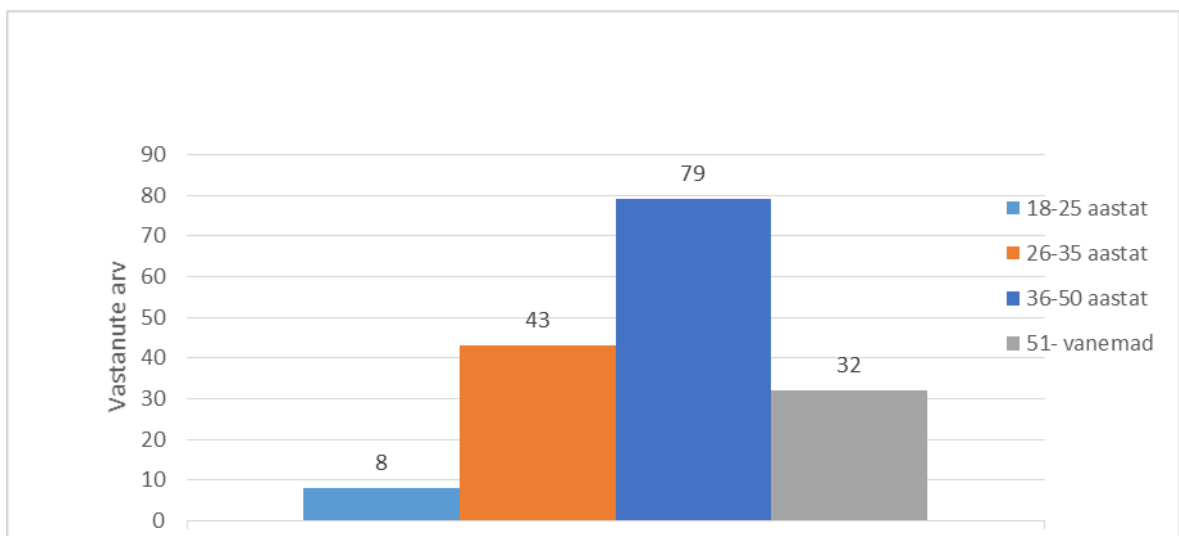
Lõputöö eesmärgini jõudmiseks kasutas autor kvantitatiivset uurimismeetodit. Kvantitatiivne uurimismeetod tähendab seda, et kogutakse ja mõõdetakse erinevaid arve, samas on ka kvantitatiivne meetod väga hea variant küsimustiku analüüsimiseks, saamaks erinevaid arvulisi näitajaid analüüsi koostamiseks. Kvantitatiivse uurimustöö peamine eesmärk on koostada usaldusväärseid ja objektiivseid uuritavate nähtuste kirjeldusi ning näidata nähtuse kontrollitavust, manipuleerides nende tunnustega. Andmeid kogutakse kaardistusuuringu (*survey*-tüüpi uuring), küsimustike, testide ja intervjuudega ning analüüsitakse statistiliste meetodidega. Kvantitatiivne uurimusmeetod on väga hea võimalus koguda teatud arvamuste kogum. Kuid kvantitatiivse meetodi kasutamisel on ka negatiivne osa, mis tähendab seda, et teema kohta saab üldisemad andmed kui kvalitatiivsete meetodite puhul. Ankeetküsitluse eeliseks võrreldes intervjuudega on see, et saab korraka ja sõelatud vastuse. (Taylor, 2005, pp. 91-100) Täiendavate teadmiste saamiseks kasutab lõputöö autor abivahendina küsimustikku (Hirsjärvi, 2010, lk 155).

Uuringute läbiviimise vahemikuks on veebruar 2018 kuni märts 2018. Valitud ajavahemik ei mõjuta oluliselt tulemusi. Andmeanalüüs koostatatakse töö autori poolt põhjalikult. Ankeetküsitluses oli 30 küsimust, mis kõik oli tihedalt põimitud lõputöö teooria osa ning uurimisülesannetega. Küsimustele oli võimalik vastata valikvastuste, viiepunkti skaalal ja neljal küsimustel võimalus vastata lahtise vastusega. Küsimustik oli jaotatud neljaks osaks, milles esimene osa keskendus veeohutust puudutavale ennetustööle, teine osa selgitas välja kogukonna aktiivsuse, kolmas osa keskendus veeohutust puudutavatele teemadele ning neljandas osas sai vastused koolitusprotsesse puudutavatele küsimustele. Lõputöö autori poolt koostatud ankeetküsitluse eesmärk ei olnud välja selgitada veeohutusteadmiste taset vaid eesmärgiks oli selgitada eeldused ja alused veeohutusosalase täiendkoolituse koostamiseks.

Autor viis ankeetküsitluse läbi kasutades *Limesurvey* virtuaalset ankeetküsitluse keskkonda (Limesurvey, 2018). Ankeetküsitluse link jõudis sihtgrupini kahel korral, selleks kasutati Päästeameti meililisti. Ankeetküsitluse sihtgrupiks olid kõik Päästeametis töötavad mitte põhikohaga operatiivtööd tegevad inimesed. Valim on kindlal viisil eraldatud osa üldkogumist, mida hiljem analüüsitakse, valimi indiviidide arvu nimetatakse valimimahuks

(Tooding, 2015, lk 124). Valim koosnes Päästeametis Eesti eripaigus töötavatest teenistujatest, kes igapäevaselt töötavad Päästeametis ning on täitmas erinevaid rolle. Päästeameti personalitöö talituse andmeil töötab hetkeseisuga kontori poole peal 400 päästeteenistajat, kes olid lõputöö koostamisel võimalik sihtrühm (Tõnissoo, 2018). Lõputöö autor pidas vajalikuks küsitleda kõiki **400** teenistajat. Küsitlusele vastas korrektselt **160** vastajat.

Sihtgruppide kuulvad vastajaid olid nii meessoost kui naissoost, kes kuuluvad Päästeametis erinevatesse osakondadesse. Meessoost vastajaid oli **121** ja naissoost **39** vastajat. Valimisse kuulus kokku **160** vastajat. Enim vastajaid oli vanusegrupist 36-50 aastat - neid oli kokku 79 vastanut ja nad moodustasid kõigist vastanutest 49,4%. Vanusegrupist 26-35 eluaastat oli kokku 41 vastajat, nemad moodustasid valimist 25,6%. Populaarsuselt kolmas vanusegrupp oli 51-vanem eluaastat, neid oli 32 vastajat, mis moodustas valimist 20%. Kõige vähem vastajaid oli vanusegrupis 18-25 eluaastat, kes moodustasid 5% kogu valimist (vt joonis 2).

Joonis 2. Ankeetküsitlusele vastanute vanuseline jaotus vanusegruppide kaupa. (autori koostatud)

Sihtgrupist 74,4% vastajal oli olemas kõrgharidus, 3,7% oli kõrgharidus omandamisel ning ülejäänud 21,9% vastajatest omasid kesk või keskeri-haridust. Kuna Päästeameti enamus kontorisis olemaid ametikohti eeldavad kõrgharidust, siis oodatult oli ka kõige kõrgem kõrgharidusega vastajate hulk, kokku oli 125 vastajat kes moodustasid 78,1% kõigist vastanutest. Andmeanalüüsi käik moodustas uurimuses mahuka, kuid üksiku osa

terviklikus empiirilise uurimuse ahelas. Andmeanalüüsiks kasutas lõputöö autor *Microsoft Exeli* tabeliarvutusprogrammi ja *Limesurvey* rakendust.

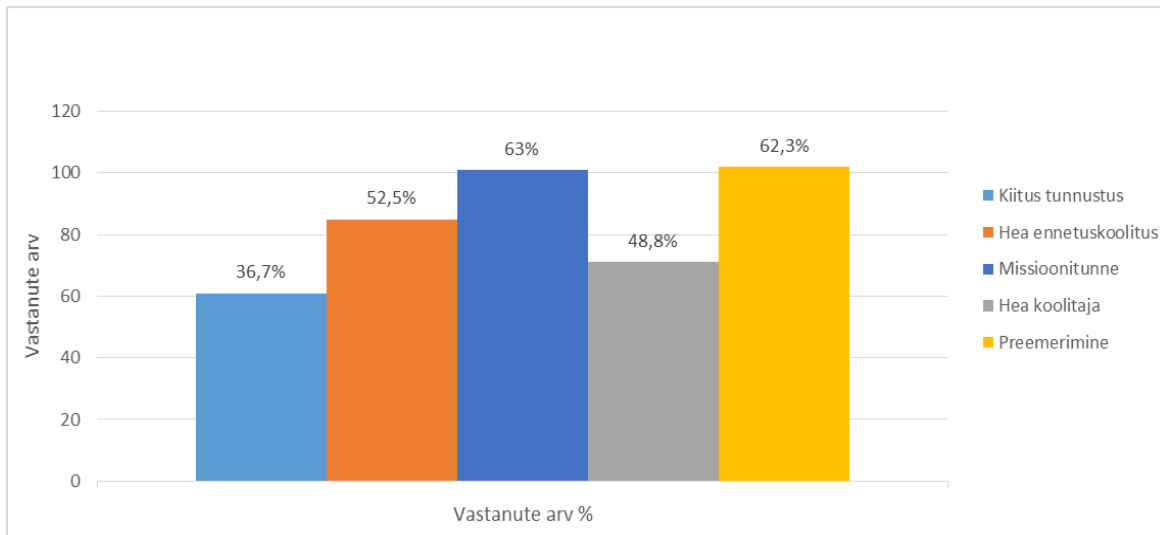
2.2 Uuringu tulemuste analüüs

Esmalt uuris lõputöö autor välja sotsiaalsed parameetrid ning peale seda esitas esimese teemaplokina ennetusteemalised küsimused. Selles peatükis analüüsib lõputöö autor sihtgrupilt ankeetküsitlusest saadud vastuseid ning teeb nendest kokkuvõtted. Ennetustegevuste mõõtmiseks kasutas lõputöö autor üheksat küsimust, mille eesmärgiks oli saada vastus esimesele uurimisküsimusele, mille eesmärk oli välja selgitada Pää teenistujate varasem kogemus ennetustegevustes ja veeohutusalases ennetustöös osalemise maht ning vajadus ja hoiakud nende ennetustegevuste suhtes. Päästeametis on ennetustöö teenusepõhine, elanikkonna veeohutusalane teadlikkuse teenus jaotub kolmeks erinevaks protsessiks, milles üldjuhul Pää teenistujad igapäevaselt osalevad (Päästeamet, 2014). Ankeetküsitluses selgus, et koolitusprotsessi elluviimises on osalenud 71,5% vastajatest, teavitamisprotsessis 82,6% ja nõustamisprotsessis 83,5% vastajatest. Lõputöö autor selgitas välja ka eelistuse erinevate teenustes osalemise suhtes, eelistatult soovis osaleda koolitusteenus 40,5% vastajatest, nõustamisteenus 21,1%, teavitusteenus 24,8%, kõikides teenuste elluviimises võrdselt soovis osaleda 13,7% vastajatest. Kõige vähem soovisid Pää teenistujad osaleda nõustamisteenus, mis on ka arusaadav, kuna veeohutuse teadlikkuse teenuse kaardil ei ole eraldi välja toodud tegevusi nõustamisteenus tarbeks.

Veeohutusalases ennetustöö teenuse elluviimises osales 71,5% vastajatest ja 28,5% ei osalenud. Sellest järeldub, et kontoris töötavad, mitte operatiivtööd tegevad, teenistujad osalevad väga palju veeohutust puudutavas ennetustöös. Samuti sai küsitlusest teada seda, et 29,8% vastajatest sooviksid osaleda rohkem veeohutust puudutavas ennetustöös. Pää teenistujatest sooviksid osaleda ennetustöös samas mahus, kui siiani on seda teinud 52,8%. Ülejäänud vastajad ei osaleks üldse või osaleks vähem veeohutusalases ennetustöös. Kuna Päästeameti suuremaks eesmärgiks on iga ühe antud panus turvalise elukeskonna loomisesse, olgu see kampaania või koguni vestlus kahe inimese vahel, siis on väga oluline juhtida tähelepanu sellele, et veeohutust puudutavat ennetustööd teeks hea meelega Pää teenistujatest 72,1% vastajatest, 15,5% ei osanud öelda kas soovivad veeohutustpuudutava ennetustööga kokku puutuda. Veeohutust puudutavat ennetustööd ei soovinud teha 12,4%

vastajatest. Siin kohal on väga oluline anda Päästeameti teenistujatele erinevaid oskusi, millest on puudu veeohutuslase ennetustöö läbi viimiseks, see võib lõputöö autori hinnangul olla ka üheks põhjuseks miks 12,4% vastajatest ei soovi teha veeohutust puudutavat ennetustööd, sest nad ei julge teadmisi edasi anda, kuna pole teadmiste ajakohasuses kindlad. Veeohutuse teadlikkuse teenuse saavutatud tulemus on see, et sihtrühm oskab enda kodukohas veekogudest tulenevaid ohte ennetada ja nendeks valmis olla. Kuna PääA teenistujad on kogukonnas võtmeisikud ennetuse teostamisel, siis on väga tähtis tõsta ka võtmeisikute pädevust ja valmisolekut.

Selleks, et teada saada millised eeltingimused peaksid olema täidetud, et PääA teenistuja saaks teha tulemuslikku ennetustööd, jagunesid vastusevariandid enamjaolt kaheks, kus 92% vastajatest väitsid, et PääA teenistujal peavad olema praktilised oskused, samuti 94% vastajatest pidas vajalikuks ka teoreetilisi teadmiseid. Vastuste põhjendusena toodi enamasti välja seda, et põhiline motivaator on teenistujate enda tahe ning hea koostamine nende tegevuste tegemiseks, vastajate poolt on mitmel korral välja toodud ka see, et PääA teenistuja peab olema hea suhtlemisoskusega, õpiahimuline ning on olemas tahe omandada uusi teadmisi ning samuti peab olema valmis teadmiste edasi andmiseks teistele inimestele. PääA teenistuja motivatsiooni põhjused osaleda ennetustöö teostamisel olid erinevad. Teooria osas kaardistatult olid väga oluliseks teguriks välised motivatsiooni stiimulid, Märja (2003) oli välja toonud näiteks premeerimise, hüved, enesearengu ja eneserealiseerimisvajaduse. Ankeetküsitluses oli võimalik valida vastajatel mitu motivatsiooni allikat, valides ankeetküsitluses erinevate motivatsiooni allikate vahel, pidas 63% vastajatest kõige suuremaks motivaatoriks premeerimist ja 62,3% missioonitunnet, samas tuli ka selgelt välja, et tähtsaks motivaatoriks oli ka 52,5% juhul hea ennetuskoolitus ja 48,8% vastajat hindasid oluliseks head koolitajat ning 36,7% vastajatest pidas vajalikuks kiitust ja tunnustust (vt joonis 3).

Joonis 3. Mis sind motiveerib või motiveeriks tegema ennetustööd? (autori koostatud)

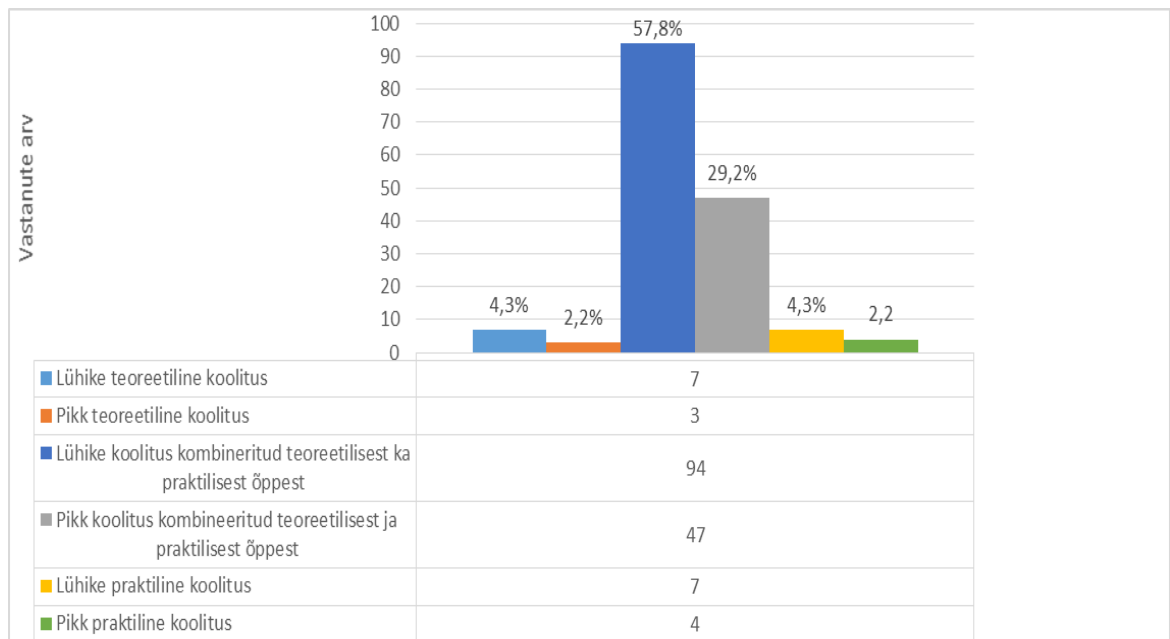
PäA teenistujatelt küsiti ka ankeetküsitluses, et kas nad on huvitatud ennetama vabast ajast, sellele küsimusele tuli mitmeid erinevaid vastuseid, kuna tegemist oli lahtise küsimusega. Vastused jaotusid üldiselt kolmeks, „ei“ vastamisel tekkis küsimuse kodeerimisel kolm erinevat koodi, kus toodi välja, et 49,6% vastajatest ei soovi teha vabast ajast ennetustegevusi, kolm põhilisemat argumenti olid, et vastajad pidasid vabal ajal perega koosolemist tähtsaks, mis on lõputöö autori meelest ka väga loomulik, järgnevalt toodi välja see, et vaba aeg ongi inimeste enda vaba aeg ning keegi pole nõus panustama väljaspool tööaega ennetustegevustele. Kolmas grupp inimesi arvas, et üldjuhul nad väldiks ennetustegevuste tegemist vabal ajal, et suure vajaduse korral oleks nad siiski valmis kaasa lööma ennetustegevustes. Näiteks on välja toodud, et „*üldiselt ohuteadlikusest räägin väljaspool tööaega, siis kui see on tingimata vajalik, kui keegi käitub ohtlikult või tema teadmised mingis valdkonnas on ebapiisavad. Eraldi selleks vabal ajal panustama ei ole nõus hakkama, vaid erijuhtudel*“. Veel on toodud välja, et „*Väärtustan oma vaba aega ja soovin selle veeta perega. Vahel harva mõne ürituse raames olen nõus koos kolleegidega ka ennetustööd tegema*“. „Jah“ variandi kasuks oli otsustanud 41,6% vastajatest, kes olid kõik valmis ennetama vabal ajal. Vastajate vastuste kodeerimisel tekkis kolm koodi, kus toodi välja, et ollakse nõus ennetama vabast ajast, kui hinnatakse, tunnustatakse ja premeeritakse tehtavat panust. Samuti tuli välja ka see, et enamuse „Jah“ vastanud inimesi tegeleb ennetamisega vabast ajast igapäev, et kanda edasi Päästeameti väärtusi enda tuttavatele ja kogukonnaliikmetele. 18,8% vastajate poolt on välja toodud see, et iga Päästeameti teenistuja ülesandeks peaks kogukonna teadlikuse tõstmine või ennetussõnumite meeldetuletamine erinevates olukordades, et panustada

üldisesse turvatundes. Kolmandaks on vastajad leidnud seda, et tegemist on huvitava ja mõnusa tegevusega mis arendab ka ennast ning hoiab pädevana ennetusvaldkonnas ning on ka tihtipeale vaheldus võrreldes igapäevase tööga. Samuti on Märja (2003) välja toonud, et olulisteks motivatsiooni teguriteks on see, et inimestele on väga suureks motivaatoriks enesearenguga ja eneserealiseerimisega seotud tegevused, siit võib järeldada seda, et alati ei ole oluline pakutav materiaalne hüve vaid inimesed oskavad hinnata ka vaimule ja füüsilisele kasuks tulevaid sisemisi motivatsiooni allikaid.

Ankeetküsitluse teises teemaplokis oli neli küsimust, mille eesmärk oli välja selgitada PÄA teenistujate aktiivsusele kogukonnas. Kõige olulisemaks pidas lõputöö autor küsida, kas PÄA teenistuja on valmis vastama veeohutust puudutavatele küsimustele väljaspool tööaega enda kogukonnas? Sellele vastas positiivselt 83,2% küsitlustele vastanutest, samas kui 16,8% vastanuist selleks valmisolekut üles ei näidanud. Peamiseks takistuseks sõnumi jõudmisel sihtgrupini peetakse sõnumi saatja ja vastuvõtja sotsiaalse tausta erinevust (Kasmel & Lipand, 2007, p. 322), tööst ilmneb, et kodukohta kohalikus elus osaleb või plaanib osaleda 53% vastanutest ja tervelt 75,2% vastajatelt on küsitud ametialast nõu kogukonnas, mis näitab, et ennetussõnumi jõudmine kogukonda läbi mitteametlike kanalite, isiklike suhete, on oluline koht, millele tähelepanu pöörata, kuna nii jõuab sõnum kohale ja seda usaldatakse. Rogers (1995) on väitnud, et väikese grupi kommunikatsioon on parim viis saada sihtgruppi uut ideed tunnustama ja omaks võtma. Eriti tulemuslik on väikese grupi kommunikatsioon siis, kui see toimub sarnase taustaga, sotsiaalse positsiooniga ning sarnaste väärtushinnangutega asjaosaliste vahel (laulukoorid, rahvatantsurühm, küla koosolek, noorte emade toetusgrupid jmt). Vastuse täpsutamisel on välja toodud ka see, et PÄA teenistujad osalevad kohalikus elus väga mitmetel ja erinevatel tasanditel – nad kuuluvad erinevatesse kala- ja jahiseltsidesse, MTÜ-desse, spordiklubidesse, laulukooridesse ja tantsurühmadeses, seal on neil väga soodne võimalus jagada ennetusalaseid sõnumeid enda kogukonnaga. Antud teemaplokis viimasena, soovis lõputöö autor saada vastust küsimusele, et kas vastajatel on tunne, et kogukonnal on PÄA teenistujate suhtes ootused. 87% vastajatest leidis seda, et PÄA töötaja suhtes on kogukonnal ootused olemas. 6,8% vastajatest ei osanud seda öelda ning 6,2% arvas, et kogukonnal ei ole ootuseid PÄA teenistuja suhtes. Päästeameti poolt on samuti välja toodud see, et PÄA teenistuja ennetustöö läbi viimine kogukonnas on väga tähtis sellepärast, et nii jõuab väga palju infot inimesteni ning Päästeamet on võtnud eesmärgiks enda teenistujate

teadlikkuse ja valmisoleku tõstmise, et kujundada Päästeameti teenistujaid võtmeisukuteks nende kogukondades (Päästeamet, 2018d, lk 4).

Kolmas teemaplokk keskendus veeohutusosalast täiendkoolitust puudutavatele küsimustele. Selles osas on vastus lõputöös olevale kahele uurimisküsimusele, mille eesmärk oli välja selgitada välja, et missuguse koolitusega on võimalik anda teadmised PääA teenistujale ning teemaploki lõpus saab teada millistest teadmistest on ankeetküsitlusele vastajatel puudu. Selleks, et teada saada veeohutusosalase koolituse tarbeks eeltingimused, kasutas lõputöö autor seitset erinevat küsimust, millest üks oli lahtiste vastustega. Täiskasvanute koolituse teoorias on Luht (2014) välja toodud, et täiskasvanud õppija jaoks on tihti teoreetiline koolitus väga raske ning täiskasvanud õppija ei pruugi valmis olla pikka aega ühe koha peal istuma, praktiline osa on olulisem kui pikk teoreetiline osa, kuna inimene soovib kinnistada läbi praktiliste harjutuste enda teoreetiliselt omandatud teadmisi. Antud punkt sai ka lõputöö küsitluses kinnituse, kuna 57,8% vastanutest eelistab lühikest koolitust, mis on kombineeritud teoreetilisest, kui ka praktilisest õppest tavalisele teoreetilisele koolitusele. Samuti saab välja tuua, et 29,2% vastajatest oleks nõus osalema ka pikal koolitusel, mis oleks samuti kombineeritud teoreetilisest ja praktilisest õppest. Lihtsalt lühike või pikk teoreetiline koolitus ei olnud vastajate seas populaarne. Praktikaga seotud lühikest ja pikka koolitust ei soovitud üldiselt samuti (vt joonis 4). Selleks, et saavutada maksimaalne tulemus täiskasvanute koolitamisel, tuleb lähtuda täiskasvanute soovidest ning organisatsioon peab looma paindliku koolitusprogrammi lähtudes enda töötajate olemusest ja soovidest. Kindlasti üheks põhjuseks on Knowles (2005) välja toonud selle, et mida kõrgem on iga, seda rohkem vajavad aega inimesed võrreldes noorematega õpitu kinnistamiseks ja sügavamaks mõtestamiseks. Kuna 69,4% vastanutest olid vanemad kui 35 eluaastat, siis võis järeldada, et neil on juba elu- ja töökogemus ning nad ootavad koolituselt seda, et koolitus oleks huvitav, vaheldusrikas ja kaasahaarav.

Joonis 4. Millist koolitust eelistaks Päästeameti teenistujad oma veeohutusala teadmiste tõstmiseks? (autori koostatud)

Eelnenud küsimuse täpsustuseks oli koostatud ka järgmised kaks küsimust, kus lõputöö autor soovis teada, kui oluliseks peavad küsimustikule vastajad koolituse teoreetilist osa ja kui oluliseks praktilist osa. Mõlemale küsimusele vastati oodatult 100% positiivselt, kõik vastajad pidasid oluliseks mõlemat varianti veeohutusalasel koolitusel, mitte oluliseks ei pidanud vastajatest mitte keegi teoreetilist ega praktilist osa, mis tähendab ka seda, et PÄA teenistujad on motiveeritud ning mõistavad teoreetilise ja praktilise koolituse vajalikust nende teadmiste värskendamiseks ja parandamiseks. Neljandaks soovis lõputöö autor teada saada, kui kindlalt tunnevad ennast PÄA teenistujad veeohutust puudutavas ennetustöös. Väga kindlalt tundis veeohutust puudutavas ennetustöös ennast 31,7% vastajatest ja 17,4% vastajatest ei osanud öelda, kas tunnevad ennast kindlalt või mittekindlalt. Mittekindlalt tundis ennast 43,5% vastajatest ning endas üldse kindel polnud 7,4% vastajatest. Selliste vastuste põhjustena võib välja tuua, et siiani puudub PÄA teenistujatele koolitus, mis aitaks veeohutusala ennetustöö tegevuste tarbeks teadmisi parandada või värskendada. Lõputöö autor leiab, et see on ka üks põhjustest, miks Päästeamet soovib luua koolitust erinevate teenuste baasteadmiste taseme tõstmiseks. Eelneva küsimuse täpsustamiseks oli tarvis ka põhjendada enda valikut järgmisele küsimusele vastates märkides selleks ära millistest veeohutusala teadmistest on puudu. Vastajatest 28,6% leidis, et nad omavad kõiki vajalike teadmisi, nende vastuste alusel tekkis kaks koodi. Esimesena saab välja tuua selle, et on olemas aastate pikkune kogemus ning antud valdkonnaga tihe seotus ja omatakse

sellest tulenevalt nii teoreetilisi kui ka praktilisi oskusi. Teise koodi alla liigitusid vastajad, kes tunnevad, et on kõik teadmised olemas, ent samas leiavad, et neid teadmisi on vajalik värskendada ja samuti juurde õppida uusi nüansse. Nende 28,6 % vastanute kõrval, kes tunnevad, et neil on kõik vajalikud teadmised ennetustööks olemas, tõdes 71,4% vastajatest, et neil on puudu erinevatest teadmistest. Lahtistest vastustest joonistusid välja vastused, kus vastajad on välja toonud selle, et neil puuduvad üleüldse teadmised veeohutusest, kuna üheks põhjuseks on see, et ei ole kokkupuudet veeohutusteamaga, samuti on inimesi, kes põgusalt on kokku puutunud, kuid ei oma piisavaid teadmisi ja sooviksid neid täiendada ning uuendada. Lõputöö autor leiab, et iga Päästeameti teenistuja omab kogukonnas sotsiaalset rolli, olles seega potentsiaalsed ennetussõnumi edastajad oma kogukonnas. Kuna enamus vastajatest tunneb, et nende teadmised nimetatud valdkonnas on puudulikud, siis saab järeldada, et on tarvis koolitust, mis muudaks Päästeameti teenistujate teadmiste taset või väskendaks olemasolevaid ning seeläbi aitaks ennetusalasel teabel paremini jõuda läbi kogukonna iga indiviidini.

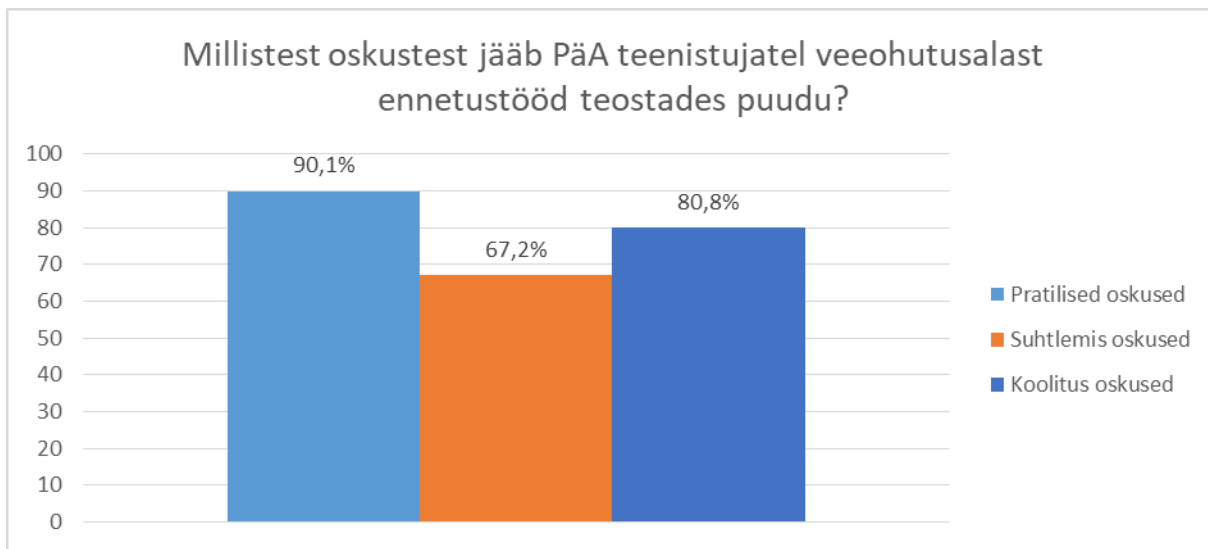
Teine oluline punkt on see, et 8% vastajatel puuduvad üleüldse teadmised erinevatest õnnetustest veekogul, 36,8% vastajatest viitavad siin samuti asjaolule, et pole kokkupuudet ning puudub vastav ülevaade ja koolitused, veekogul toimuvatest tegevustest ja õnnetuste põhjustest, samuti puudub küsitluse vastajatel ülevaade statistikast ja sündmuste näidetest. Viimaseks ja põhiliseks puuduseks on toodud praktiliste oskuste puudumine, küsimustikule 29,1% vastajatest on välja toonud selle, et pole siiani ühelgi praktilisel koolitusel osalenud ning sooviksid aeg-ajalt õppida juurde ning meelde tuletada oskusi, kuna käelised tegevused kipuvad tihtipeale ununema. Lõputöö autor tahaks ka ära märkida, et on kahel korral välja toodud see, et küsimustele vastanud inimesed ei oska ise ujuda ja see on ka üheks põhjuseks miks Päästeameti teenistuja hoiab veeohutust puudutavast temaatikast kaugele. Lõputöö autor leiab, et kuna Päästeamet tegeleb ennetusmeetmena ka ujumisõpetuse korraldamisega, siis oleks kohane antud ennetusmeetmet rakendada ka organisatsiooni teenistujatel ning organiseerida Päästeameti sisest ujumisõpet ning seeläbi anda ühiskonnale, teistele organisatsioonidele ja kogukondadele edasi sõnumit ennetustöö ja seotud tegevuste tähtsusest.

67,1% küsimustikule vastajatest on meelesstatud sellele, et veeohutust puudutavatel teemadel oleks tarvis põhjalikumat ettevalmistust. 24,2% arvavad, et ettevalmistus ei ole vajalik ning 8,7% vastajatest ei oska öelda, kas põhjalikumat ettevalmistust oleks tarvis. Päästeameti üheks strateegiliseks tegevussuunaks on igapäevaselt saanud järjest rohkem

Päästeameti teenistujate sihipärane kaasamine ennetustöösse, sellest tulenevalt on väga tähtis, et kõigil päästeteenistujatel oleks baasteadmised ennetustööd puudutavatest faktidest, ankeetküsitluses samuti 64% vastajatest väidavad ka seda, et neid on kaastatud erinevatesse veeohutusalasestesse ennetustegevustesse nagu näiteks: info/ohutuspäevad, veeohutuskampaaniad ja muudesse teavitus- ja koolitustegevustesse. 33,5% vastajatest ei ole kaastatud veeohutusalasestesse ennetustöösse ning 2,5% ei osanud öelda, kas neid on kaastatud.

Päästeameti strateegia aastani 2025 viitab sellele, et Päästeameti teenistujate vilumuse ja kompetentsi tõstmine on väga oluline, ning siin kohal on 72,1% küsimustele vastajatest märkinud ära selle, et sooviks rohkem teavet veeõnnetuste statistika kohta, 75,8% vastajatest vajab rohkem teavet ujumisoskuste hindamise kohta, 71,4% vastajatest vajab teavet jää tekkimise kohta, 78,3% vastajatest vajab teavet veekogude eripära kohta, 74,8% vastajatest vajab infot mõnuainete mõjust närvisüsteemile, kuna Eestis ja põhjamaades on siiani kõige suuremaks uppumiste põhjuseks alkoholi ja teiste mõnuainete tarvitamine, siis sellest lähtuvalt tuleb välja, et on väga oluline värskendada teadmisi veeohutust sisaldavast koolitusest, sest nagu küsitluse tulemustest selgub, siis suur osa vastajatest vajab antud teemast täpsemaid teadmisi. PÄA teenistujad tunnevad ka ise, et neil on tarvis tõsta pädevuse taset ja suunata neile rohkem informatsiooni veeohutust puudutavast ennetustööst.

Koolitusprotsessidega seotud küsimuste vastuste välja uurimiseks kasutas lõputöö autor viite küsimust. Selles osas saab vastuse uurimisküsimusele, et millistest oskustest jääb PÄA teenistujatel veeohutusala ennetustööd teostades puudu? Küsitlusest tuli välja, et 80,8% vastajatest pidas veeohutusala ennetustöö teostamiseks väga vajalikuks koolitusoskust. Kuna teooria osas on selgelt välja toodud, et koolitamine on üks vajalikest vahenditest kogukonnaliikmete ja koolitavate seas vajaliku muutuse saavutamiseks. Samuti pidas 67,2% küsitlusele vastajatest vajalikuks suhtlemisoskuse arendamist, sest suhtlemisoskus on ennetustööd tehes väga oluline, kui soovime, et ennetustöö eesmärk saaks täidetud ning ennetussõnum jõuaks sihtgrupini üheselt ning arusaadvalt. Veeohutusalasid praktilisi oskusi pidas väga vajalikuks tervelt 90,1% vastanutest, mis tähendab seda, et PÄA teenistujad on valmis koolituseks ja soovivad arendada enda teadmisi ja oskusi veeohutust puudutava ennetustöö valdkonnas (vt joonis 5).

Joonis 5. Millistest oskustest jääb Päästeameti teenistujatel veeohutusosalast ennetustööd teostades puudu? (autori koostatud)

Organisatsiooni seisukohast vaadatuna on töötajate täiendkoolitamine oluline valdkond, millele tähelepanu pöörata, sest arendades personali läbi koolituste, see omakorda arendab organisatsiooni, tõstab selle edukust eesmärkide saavutamisel ja positsioonide parandamisel. Järgneva küsimusega oli ka selgelt näha, kui oluliseks peavad PÄA teenistujad täiendkoolituse vajalikust organisatsioonis, lausa 96,3 % vastajatest pidas tööandja poolt tehtavaid täiendkoolitusi väga vajalikuks. Päästeamet on samuti püstitanud eesmärgi enda personalistrateegias aastani 2025, kus on öeldud, et on väga oluline PÄA teenistujaid sihipäraselt koolitada ennetustööks (Päästeamet, 2015c).

Lõpu töö autor pidas vajalikus küsida ankeetküsitlusele vastajatelt ka seda, kas neil on olemas varasem õppekogemus mõnel veeohutust sisaldaval koolitusel, kuna täiskasvanud õppijal on eelnev elukogemus ja teadmiste pagas, mis mõjutab oluliselt koolituse sisu mõistmist ja lisaks motivatsiooni, osalemaks koolitusel. Teoreetikud on väitnud, et täiskasvanud inimene kasutab palju teadmisi ka enda eelnevast elukogemusest, ankeetküsitluses 59,6% vastajatest väitsid, et on varasemalt käinud mõnel veeohutust sisaldaval koolitusel. Samas selgus, et 40,4% vastanutest puudus üldiselt varasem kogemus koolitusest, mis on sisaldanud veeohutust. Kui küsiti täiendava küsimusena PÄA teenistujatelt, kas nad oleks huvitatud koolitusest, mis aitaks neil ennetustööd tulemuslikumalt teostada, siis vastas „jah“ 82,6% vastajatest, 6,8% ei osanud küsimuses seisukohta võtta. PÄA teenistuja on koolitamist mõjutab ka ajaline tegur, kuna töökoormused on suured, siis oli tarvis välja selgitada, mis ajal võiks toimuda täiendkoolitus.

64,6% vastajatest soovisid, et Päästeameti teenistujate veeohutusosalane täiendkoolitamine võiks toimuda töö ajal, 32,9 % soovisid seda, et koolitus leiaks aset selleks eraldi ettenähtud päeval ja 2,5% vastajatest oleks nõus ka vabal päeval koolitusel osalema. Kokkuvõtlikult on tähtis see, et koolituse tellinud organisatsioon pakuks tuge koolitusel osalemiseks ning leiaks kõige parem lahenduse koolituse toimumiseks. Erinevates allikates on välja toodud see, et kui koolitatavad vajavad töö kõrvalt koolitusel osalemiseks töökoormuse ajutist vähendamist või muid abivahendeid tulemuslikuks õppetööks, siis organisatsiooni ülesanne on need variandid luua. Koolituse sisu planeerimise alustalaks on õpiväljundite välja selgitamine, selleks pidas lõputöö autor vajalikud küsida küsimuse mis käsitleb sihtgrupi koolitusvajadust. Kuna Päästeameti eesmärgiks on töötada välja erinevaid baastadmiseid sisaldav koolitus, kontoris töötavatele PÄA teenistujatele, siis lõputöö autorina leidsin, et koolitusvajaduse eesmärk peab sisaldadama veeohutusosalaste baastadmiste kordamist ja kinnistamist, seda varianti pooldas 87,6% vastajatest ehk enamik. Veeohutusosalaste baastadmiste kordamist ja kinnistamist sisaldavat koolitust pidas mitte vajalikus 8% vastajatest, mis on ka lõputöö autori poolt vaadatuna loomulik, sest valimis oli ka iskuid, kes tegelevad igapäevaselt veeohutusega ning omavad ka tuukri väljaõpet ning on viibinud erinevatel veeohutusosalastel koolitustel.

2.3 Järeldused ja ettepanekud

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada Päästeameti teenistujate valmisolek veeohutust sisaldavaks koolituseks Päästeameti teenistujatele, mille abil parandada veeohutusosalaseid teadmisi ning seeläbi aidata kaasa veeõnnetuste ennetamisele ja ennetussõnumite paremale jõudmisele kogukonda. Siinkohal leiab lõputöö autor, et see eesmärk sai saavutatud läbi ankeetküsitluse läbiviimise ja sellest selgunud vastuste. Küsitlusest selgus, et Päästeameti teenistujad peavad väga oluliseks, et tööandja kavandab täiendkoolitusi ennetusvaldkonna teadmiste värskendamaks ja parandamaks. Päästeameti teenistujad tunnetavad, et nende teadmised ja oskused vajavad täiendamist ning nad näitavad üles valmisolekut nende teadmiste ja oskuste omandamiseks. Vastanute selge valmisolek on aga oluline eeldus koolituse õnnestumiseks.

Esimeseks uurimisküsimuseks oli „Kui palju osalevad Päästeameti teenistujad veeohutusosalases ennetustöös ja millised on hoiakud ennetustöö teostamise suhtes?“ Analüüsides kogutud andmeid, jõudis töö autor seisukohale, et Päästeameti teenistujad

osalevad igapäevaselt ennetustööga seonduvates tegevustes, koguni 71,5 % ankeetküsitlusele vastajatest väitis, et osalevad veeohutust puudutava ennetustöö elluviimises. Veeohutust puudutavas ennetustöös soovis rohkem osaleda 29,8%. Sellest saab järeldada, et veeohutusega seonduvad tegevused on huvitavad ning Pää teenistujad soovivad panustada ennetustöösse veel rohkem, vastanutest 52,8% soovisid osaleda samas mahus edasi. Olulisena soovib lõputöö autor välja tuua selle, et 41,6% vastajatest on nõus ennetustegevustega tegelema vabast ajast, mis näitab Pää teenistujate suurt motivatsiooni ning tahet panustada ohutusse ja turvalisuse tagamisse.

Teiseks uurimisküsimuseks oli „Missuguse koolitusega on võimalik anda teadmised Pää teenistujatele?“ Analüüsid kogutud andmeid jõudis lõputöö autor järelduseni, et küsimustele vastanud Pää teenistujad hindavad ühtselt olulisteks koolituse osaks nii teoreetilist kui ka praktilist osa, mis seoks teooria konkreetset praktiliste tegevustega ära. Enamus vastajatest pidas vajalikuks kombineeritud koolitust teoreetilisest ja praktilisest õppest. Vastajad tõid välja, et veeohutusalasi teadmisi ja oskusi on tarvis arendada ja värskendada ning väga oluline on praktiliselt kinnistada õpitud teoreetilisi teadmiseid. Enamus vastajatest ehk 64,6% soovis, et teadmiste täiendkoolitus toimuks tööajal, siinkohal on oluline taaskord rõhutada, et koolitust planeeriva organistasiooni ülesanne on pakkuda tuge ning leida kõige parem lahendus koolituse toimumiseks, sealhulgas ka arvestada eelistustega koolituse toimumisaja osas.

Kolmandaks uurimisküsimuseks oli „Millistest veeohutusalastest teadmistest on Pää teenistujatel puudu?“ Ankeetküsitluse vastuseid analüüsid selgus, et veeohutust puudutavas ennetustöös tunneb koguni 51% vastajatest ennast mitte kindlalt ning 71,4% leiab, et neil on teadmisi puudu ning nad vajaksid mitmete oskuste ja teadmiste värskendamist. Enamus küsimustele vastajatest tundis, et neil oleks vaja teadmisi juurde kõikides teemavaldkondades, mida Eestis veeohutuse raames käsitletakse, tuues seejuures välja põhilisemad, milleks olid: ujumisoskuste hindamine, jää tekkimine, teave veekogude eripära kohta ja info mõnuainete mõjust närvisüsteemile. Päästeameti teenistujad nõustusid olulisel määral väitega, et veeohutusalasi baasteadmisi sisaldav koolitus on vajalik tulemusliku ennetustegevuste teostamiseks.

Analüüsi käigus jõudis töö autor seisukohale, et Päästeameti teenistujatel on tarvis veeohutusalaseid baasteadmiseid sisaldavat koolitust, et teenistujad saaks tulenevalt

Päästeameti püstitatud eesmärgist anda panuse turvalise elukeskonna loomisesse ilma, et neil jääks seejuures mõnest oskusest või teadmisesest puudu.

Kogutud andmete analüüsist tulenevalt teeb töö autor Päästeametile järgmised ettepanekud:

1. Töötada välja veeohutuslaseid baasteadmiseid sisaldav koolitus Päästeameti teenistujatele.
2. Töötada välja teabe- ja koolitusmaterjalid Päästeameti teenistujatele veeohutuslase ennetustöö läbiviimiseks ja teadlikkuse tõstmiseks.
3. Päästeameti teenistujaid koolitades arvestada nende võtmeisiku rolli kogukonnas ning silmas pidada sellest rollist tulenevat sõnumi jõudmist sekundaarsete sihtrühmadeni.
4. Koolituse välja töötamisel arvestada Päästeameti teenistujate soovide ja eelistustega koolituse ülesehituse, erinevate osade, materjalide, toimumisaja ning muude asjasse puutuvate faktorite suhtes.
5. Välja töötada koolitusjärgsed teabe- ja koolitusmaterjalid teadmiste värskendamiseks.

KOKKUVÕTE

Eesti on väike riik ning seda arvesse võttes soovib lõputöö autor rõhutada, et kogu ennetus saab alguse ennekõike igast inimesest endast. Selleks, et tuua esile suuri muutusi ühiskonnas peame alustama kogukonna tasandilt ning kaasama ennetusse enda ümber olevaid inimesi nagu pere, tuttavad, sõbrad ja teised kogukonna liikmed. Läbiviidud uurimistööst selgus, et oluline on arendada inimesi, kes üksik indiviidi tasemelt alustades suudavad suuremaid muutusi esile tuua, mistõttu on tähtis suunata rohkem ressursi nende koolitamise ja harimisse. Selleks, et muuta veeõnnetuste statistikat on oluline tegeleda sellega üksikisiku tasandil, alustades Päästeameti teenistujate tipptasemel kvalifitseermisest, et neist igapäheast võiks saada oma kogukonnas kõneisik veeohutusosalastel teemadel. Seda seetõttu, et Päästeamet on Eesti suurim organisatsioon, mille missiooniks on tegeleda erinevate ohtude ennetamisega.

Antud lõputöö uurimisprobleemiks oli küsimus, milline on Päästeameti teenistujate valmisolek ja eelistus veeohutusosalaseks koolituseks? Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada eeltingimused veeohutusosalaseks koolituseks Päästeameti teenistujatele, mille abil parandada veeohutusosalaseid teadmisi ning seeläbi aidata kaasa veeõnnetuste ennetamisele ja ennetussõnumite paremale jõudmisele kogukonda.

Lõputöös püstitas autor uurimisküsimused, millele töö autor leidis vastused läbi lõputöö koostamise, uuringu läbiviimise PäA teenistujate seas ning analüüsi ja järeldusi tehes. Teoreetilises osas on välja toodud teoreetilised alused, millele autori lõputöös põhineb. Selles peatükis kirjeldatakse veeohutusega seonduvat ennetustööd, kogukonda ja täiskasvanute koolituste aluseid ja lähtetingimusi. Teine osa on empiiriline, mille eesmärgiks on analüüsida ja struktureerida andmeid tuginedes teoreetilises osas kaardistatud sisenditele. Saavutatud järelduste põhjal saab kontrollida ja vajadusel täiendada indikaatoreid. Lõputöö annab ettepanekute vormis sisendi koolituse koostamiseks ja pakub nõuandeid koolituse vormi osas. Lõputööga on välja selgitatud, et PäA teenistujatel on valmisolek koolituseks olemas ning ühtlasi on täpsustatud vajalikud eeltingimused koolituse läbiviimiseks.

Käesoleva lõputöö tulemused leiavad kasutust Päästeameti teenistujate baastadmiseid sisaldavate täiendkoolituste koostamisel. Antud lõputöö annab Päästeametile praktilise sisendi.

SUMMARY

The topic of this thesis is „Estonian Rescue Board employees' in-service water safety training for prevention work“

The main part of the thesis is composed of 35 pages and 1 appendix. The thesis is a total of 50 pages. The thesis includes 1 table and 5 graphs. 36 different sources have been used in the thesis, all of which have been referenced. The chosen research methods were quantitative and the author of the thesis compiled a questionnaire in order to collect data. The final thesis is written in Estonian and it includes an English summary.

The aim of the thesis was to find out the preconditions for conducting the in-service water safety training for Rescue Board employees, which would improve their knowledge of water safety and thus contribute to the prevention of water accidents and would help to better address prevention messages to the community.

In order to fulfil the aim, the author of the thesis set up research questions, the answers of which were found through the compilation of the thesis, the conduction of the research among the Rescue Board employees, data analysis and making conclusions. The theoretical part outlines the theoretical bases, on what the author bases on the thesis. This chapter describes the safety precautions, the community, and the basics of adult education and its initial conditions. The second part is an empirical one, which purpose is to analyze and structure the data based on inputs mapped in the theoretical part. Based on the findings, the indicators are checked and if necessary supplemented. This thesis will be used to prepare training input in the form of proposals and advise the form of the training.

It can be concluded, based on the results of the research, that the employees of the Estonian Rescue Board have readiness for the water safety in-service training and also necessary preconditions for conducting training have been specified.

This thesis can be used to develop water safety in-service training for the Rescue Board employees. This thesis gives the Rescue Board a practical input.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

American National Red Cross, 2014. *Water Safety Instructor's Manual*, United States of America: Krames Staywell Strategic Partnerships Division.

Chan, M., 2014. *Global report on drowning*. [Võrgumaterjal]

Leitav: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/143893/1/9789241564786_eng.pdf?ua=1

[Kasutatud 10.02.2018]

Emor, K., 2017. *Veeohutusalase teadlikkuse indeksuuring 2017*, Tallinn: Kantar Emor.

Forjuoh, S. N., 2013. Water safety and drowning prevention. *International Journal of Injury Control & Safety Promotion*, 20(3), pp. 1-8.

Gabor, A., 1990. *The Man Who Discovered Quality*. New-York: Crown Publishing Group.

Giesler, M., 2011. *Fire and life safety educator*. Clifton Park, NY: Delmar Cengage Learning.

Haridus-ja Teadusministeerium, 2014. *Eesti elukestva õppe strateegia 2020*.

[Võrgumaterjal]

Leitav: <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf> [Kasutatud 15.03.2018]

Hirsjärvi, R. j. S., 2010. *Uuri ja Kirjuta*. Tallinn: Kirjastus Medicina.

Jarvis, P., 1998. *Täiskasvanuharidus ja pidevõpe, Teooria ja praktika*. Tallinn: Kirjastus SE&JS.

Kasmel, A. & Lipand, A., 2007. *Tervisedenduse teooria ja praktika I. Sissejuhatus salutoloogiasse*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Kimberly M. Levy, S. A. A. a. M. L. H.-H., 2017. Let's Go Under! Teaching Water Safety Skills Using a Behavioral Treatment Package. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 52(2), pp. 189-193.

Knowles, M. S., III, E. F. H. & Swanson, R. A., 2005. *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. sixth edition toim. USA: Elsevier.

Laverack, G., 2007. *Health Promotion Practice: Building Empowered Communities*. First print toim. Berkshire: Open University Press.

Limesurvey, 2018. *LimeSurvey GmbH*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.limesurvey.org/> [Kasutatud 05.04.2018]

Luht, K., 2014. *Tule- ja uppumissurmade ennetus*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Moran, K., 2009. Parent/caregiver perceptions and practice of child water safety at the beach.. *International Journal of Injury Control & Safety Promotion*, pp. 1-3.

Märja, T., 2011. *Koolitaja käsiraamat*. Tallinn: Kirjastus SE&JS.

Märja, T., Lõhmus, M. & Jõgi, L., 2003. *Andragoogika, Raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Esmatrükk toim. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakond, 2014. *Ennetustöö välispraktikate võrdlev analüüs*, Tallinn: Siseministeerium.

Päästeamet, 2014. *Ennetustöö*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.rescue.ee/et/paasteamet/ennetust66/> [Kasutatud 10.03.2018]

Päästeamet, 2015c. *Päästeameti personalistrateegia 2015-2025*, s.l.: s.n.

Päästeamet, 2016b . *Päästeameti veeohutuse statistika 2016*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://veeohutus.ee/veeohutuse-statistika/> [Kasutatud 10.03.2018]

Päästeamet, 2016c. *Veeohutus teenuskaart*, s.l.: Kinnitatud peadirektori 13.06.2016 käskkirjaga nr 231 Lisa1.

Päästeamet, 2016. *Päästeameti strateegia aastani 2025*. [Võrgumaterjal] Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/d3ebf2fa-9987-4e6f-8860-6f201c29fb7c.pdf> [Kasutatud 07.09.2017].

Päästeamet, 2018. *Elanikkonna hädaolukorraks valmisoleku tõstmise tegevuskava 2018-2022*, s.l.: s.n.

Päästeteenistuse seadus (2018) Riigikogu. [Kasutatud 02.05.2018]

Rogers, R., 1995. Attitude change and information integration in fear appeals. *Psychological Reports*, 56(1), pp. 179-182.

Roosalu, T., 2010. *Kolmekesi elukestvas õppes: õppija, kool ja tööandja*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Siseministeerium, 2015b. *Siseturvalisuse arengukava 2015-2020*. [Võrgumaterjal] Leitav:

https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Arengukavad/siseturvalisuse_arengukava_2015-2020_kodulehele.pdf

[Kasutatud 07.09.2017].

Sistok, A. et al., 2014. *Täiskasvanute täienduskoolitus kvaliteeditagamise juhendmaterjal täiskasvanute täiendkoolitusasutustele*, Tallinn: Haridus- ja Teadusministeeriumi täiskasvanuhariduse osakond.

Taylor, G. R., 2005. *Integrating Quantitative and Qualitative Methods in Research*. second edition toim. Lanham: University Press of America. Inc.

Tooding, L.-M., 2015. *Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes*. Teine, täiendatud väljaanne toim. s.l.:Tartu Ülikooli Kirjastus.

WHO, 2014. *Global Report On Drowning: Preventing a leading killer*, s.l.: Global Health Estimates 2012.

Tõnissoo, A., Personali töö talitus,2018, *Päring* [E-kiri] (1.04.2018).

BusinessDictionary, 2018. [Võrgumaterjal] Leitav:

<http://www.businessdictionary.com/definition/key-person.html> [Kasutatud 10.05.2018]

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. Riikide andmed uppumissurmade kohta (Pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakond, 2014).....	16
Joonis 1. W.E Demingi ringi edasiarendus – koolitusprotsess (Gabor, 1990).....	21
Joonis 2. Ankeetküsitlusele vastanute vanuseline jaotus vanusegruppide kaupa. (autori koostatud).....	23
Joonis 3. Mis sind motiveerib või motiveeriks tegema ennetustööd? (autori koostatud)...	26
Joonis 4. Millist koolitust eelistaks Päästeameti teenistujad oma veeohtusalaste teadmiste tõstmiseks? (autori koostatud).....	29
Joonis 5. Millistest oskustest jääb Päästeameti teenistujatel veeohtusalast ennetustööd teostades puudu? (autori koostatud).....	32

LISAD

Lisa 1. Ankeetküsitlus

Lugupeetud küsimustikule vastaja!

Küsimustik on koostatud Sisekaitseakadeemia lõputöö „Päästeameti töötajate veeohutusalane täiendkoolitamine ennetustööks“ raames ning on mõeldud Päästeameti töötajatele. Töö eesmärgiks välja selgitada eeltingimused veeohutusalaseks koolituseks Päästeameti teenistujatele, mille abil parandada veeohutusalaseid teadmisi ning seeläbi aidata kaasa veeõnnetuste ennetamisele ja ennetussõnumite paremale jõudmisele kogukonda.

Küsitlusele vastamine võtab aega 10 minutit.

Ette tänades,

Rauno Ojamägi

Kadett RK150

Sisekaitseakadeemia päästekolledž 2018

Vanus:

- 18-25 aastat
- 26-35 aastat
- 36-50 aastat
- 51- vanem

Sugu

- mees
- naine

Tööiseloos:

- Kontori töö

- Operatiivne töö
- Kontor/operatiivne töö

Haridustase:

- keskharidus
- keskeri- või kutseharidus
- kõrgharidus
- kõrgharidus omandamisel

ENNETUS

1. Mis mahus ja millistes ennetustöö alastes protsessides osaled?

- Koolitamine
- Teavitamine
- Nõustamine

2. Kui palju osaled järgmiste ennetusteenuste elluviimises? (Ei osale, väga vähe 1-2 tegevust, Mõõdukalt 3-9 tegevust, Palju 10-20 tegevust, väga palju rohkem kui 20 tegevust aastas)

- Tuleohutus
- Veeohutus
- Plahvatusoht
- Kemikaaliohutus
- Elanikkonnakaitse

3. Millises mahus tahaksid osaleda järgmiste teenuste elluviimises? (rohkem, sama palju, vähem ei osaleks üldse)

- Tuleohutus
- Veeohutus

- Plahvatusoht
- Kemikaaliohutus
- Elanikkonnakaitse

4. Mis sind motiveerib või motiveeriks tegema ennetustööd?

- Kiitus/tunnustus
- Hea ennetuskoolitus
- Missioonitunne
- Hea koolitaja
- Premeerimine

5. Kas oled huvitatud ennetama vabast ajast? Põhjenda vastust, mõne sõnaga? Tuua teooriasse sisse ministeeriumi viided kogukionnast!

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Kindlasti mitte
- Ei oska öelda

Põhjenda?....

6. Mis sina arvad, millised eeltingimused peaksid olema täidetud, et Päästeameti töötaja võiks ja saaks teha tulemuslikku ennetustööd?

- On olemas praktilised oskused
- On olemas teoreetilised oskused
- Eeltingimused ei ole vajalikud

7. Millises ennetustöö teenuses eelistad osaleda?

- Koolitusteenuses (erinevad koolitused)
- Nõustamisteenuses (kodunõustamised)
- Teavitusteenuses (info/ohutuspäevad)

8. Millises ennetustöö teenuses sooviksid kõige vähem osaleda?

- Koolitusteenuses (erinevad koolitused)
- Nõustamisteenuses (kodunõustamised)
- Teavitusteenuses (info/ohutuspäevad)

9. Kas teed veeohutust puudutavat ennetustööd hea meelega?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Kindlasti mitte
- Ei oska öelda

KOGUKOND

10. Kas oled valmis vastama ka väljaspool tööaega veeohutust puudutavatele küsimustele enda kogukonnas?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Kindlasti mitte

11. Kas on tulnud ette olukordi kogukonnas, kus sinult küsitakse nõu mõnel teemal, mis puudutab veeohutust või ennetust?

- Tihtipeale
- Pigem jah

- Pigem mitte
- Pole üldse huvi tuntud
- Ei oska öelda

12. Kas osaled enda kodukohas kohalikus elus? (nt: laulukoor, rahvatantsurühm, mtü-s, muu tegevus) Palun nimeta!

- Jah
- Ei
- Plaanin osaleda
- Vahel harva

13. Kas tunned, et kogukonnal on Päästeameti töötaja suhtes ootused?

- Jah
- Ei
- Teatud määral
- Ei oska öelda

VEEOHUTUS

14. Milline veeohutusosalane koolitus oleks Päästeamati töötajatele, teadmiste tõstmiseks kõige õigem?

- Lühike teoreetiline koolitus
- Pikk teoreetiline koolitus
- Lühike koolitus kombineeritud teoreetilisest ja praktilisest õppest
- Pikk koolitus kombineeritud teoreetilisest ja praktilisest õppest
- Lühike praktiline koolitus
- Pikk praktiline koolitus

15. Kui oluliseks peate veeohutuse koolituse teoreetilist osa, kui oluliseks praktilist osa?

Praktiline osa

Teoreetiline osa

- Väga oluline
- Oluline
- Vähe oluline
- Pole oluline

16. Kui kindlalt tunned ennast veeohutust puudutavas ennetustöös?

- Väga kindlalt
- Pigem mittekindel
- Pole üldse kindel endas
- Ei oska öelda

17. Kas tunned, et sul on kõik vajaminevad ohutusosalased teadmised olemas, et teha veeohutust puudutavat ennetustööd? Kui ei, siis mis teadmistest jääb puudu?

- Kõik teadmised on olemas
- Puuduvad teadmised veeohutusest
- Puuduvad teadmised õnnetustest veekogul
- Puuduvad teadmised statistikast
- Puuduvad praktilised oskused

18. Kas tunned, et vajaksid veeohutust puudutavatel ennetusteemadel põhjalikumat ettevalmistust?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei

- Kindlasti mitte
- Ei oska öelda

19. Kas sind on kaasatud veeohutusalasesse ennetustöösse? (info- ja ohutuspäevad, veeohutuskampaaniad, teavitus- ja koolitustegevused)

- Jah
- Vahel ikka
- Ei
- Ei oska öelda

20. Sooviksin rohkem teavet järgmiste temade kohta:

- Veeõnnetuste statistika
- Ujumisoskuste hindamine
- Jää tekkimine
- Veekogude eripärad
- Mõnuainete mõju närvisüsteemile

21. Veeohutusalaste ennetustöö tegemiseks vajan järgmisi oskusi:

- Koolitusoskused
- Suhtlemisoskused
- Praktilised oskused

KOOLITAMINE

20. Kas sinu jaoks on oluline, et tööandja teeb täiendkoolitusi teadmiste värskendamiseks?

- Väga oluline
- Pigem oluline
- Pigem mitteoluline

Pole üldse oluline

Ei oska öelda

21. Kas olete varem osalenud mõnel veeohutust sisaldaval koolitusel?

Jah

Ei

22. Kas oled huvitatud koolitusest, mis aitaks ennetustööd tulemuslikult teostada?

Jah

Pigem jah

Pigem ei

Kindlasti mitte

Ei oska öelda

23. Mis ajal sobiks sulle kõige paremini osaleda veeohutusalasel täiendkoolitusel?

Töö ajal

Vabal päeval

Koolituseks ettenähtud päeval

24. Kas on vajalik, et koolitus sisaldaks veeohutuslaste baasteadmiste kordamist ja kinnistamist?

Väga vajalik

Pigem vajalik

Pigem mittevajalik

Pole vajalik

Ei oska öelda

TÄNAN!